

01

Een tegengeluid?

Open
Bibliotheken.nl

02

Wapen in strijd
tegen bezuinigingen**Public affairs**

03

Audiovisuele
archivering**Archipelproject**

04

Nieuwe rubriek

Een ander vak

InformatieProfessional is een uitgave (16de jaargang) van Otto Cramwinckel Uitgever, Herengracht 416, 1017 BZ Amsterdam. www.informatieprofessional.nl

redactieadres

InformatieProfessional, Herengracht 416, 1017 BZ Amsterdam, tel. 020-4276583, fax 020-6383817, e-mail redactie@informatieprofessional.nl.

redactie

Jos van Dijk, Alice Doek, Alice de Jong, Marie-José Klaver (nieuwsredacteur), Carin Klompen, Marieke Kramer, Hans van der Laan, Jenny Mateboer, Paul Nieuwenhuysen, Ronald de Nijs (eindredacteur), Eric Sieverts, Jeroen Tegelaar en Ans ter Woerds.

vormgeving

Eric van den Berg, egfvdberg@upcmail.nl,
Tom van Staveren, graphicsland@upcmail.nl.

medewerkers aan dit nummer

Francien van Bohemen, Daan Boom, Sam Coppens, Jurn Glazenburg, Dymphie van der Heyden, Frank Huysmans, Mark Jansen, Edwin Mijnsbergen, Anoeke van Kol, Olga Van Oost, Jeroen Poppe, Pieter Reeve, Richard Santos Lalleman, Raymond Snijders en Michel Wesseling. Omslag: Eric van den Berg.

redactieadviesraad

Drs. P. Evers, drs. C. Groeneveld (voorzitter),
drs. Ch. L. Citroen en prof.dr. J.S. Mackenzie Owen.

abonnementen

Otto Cramwinckel Uitgever, Herengracht 416, 1017 BZ Amsterdam, tel. 020-6276609, fax 020-6383817. InformatieProfessional verschijnt maandelijks (10 x per jaar, januari/februari-nummer en juli/augustusnummer gecombineerd). Abonnementsprijs € 90,-. Instellingen met meer dan één abonnement op hetzelfde adres betalen voor het tweede en volgende abonnement € 60,-. Nieuwe abonnementen: abonnementen worden per jaargang afgesloten. Het abonnement wordt jaarlijks in het eerste kwartaal gefactureerd. Beëindiging abonnement: Abonnementen kunnen uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar worden opgezegd. Bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch voor een jaar verlengd. Studentenabonnement € 50,- (met als maximale duur vier jaar), losse nummers € 12,50. Leden van de NVB komen in aanmerking voor een gereduceerd abonnementsstarief. Meer informatie biedt het NVB-secretaariaat, Mariaplaats 3, 3511 LH Utrecht, tel. 030-2330050, e-mail info@nvbonline.nl.

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren in blad of op de site: Otto Cramwinckel Uitgever, tel. 020-6276609, fax 020-6383817.

Het verlenen van toestemming tot publicatie in dit tijdschrift strekt zich tevens uit tot het in enigerlei vorm elektronisch beschikbaar stellen.

Groep uitgevers voor vak en wetenschap

ADVERTENTIE-INDEX

Adlib 11 NVB 40
Ingressus 25 Pictura 29

2012 05

4 Nieuws

12 **IP was erbij** Nepal-conferentie en LibCampNL

15 **Column** Eric Sieverts

31 **Boeken** A Manual of Alternative Library Tactics

32 **Recht op informatie**

33 **Tablet apps** De Geweldige Vliegende Boeken van meneer Morris Lessmore, NYPL Biblion, Evernote

34 **De jonge onderzoeker**

35 **Agenda**

36 **Professional in het nieuws** Jelte Timmer

37 **Carrière**

38 **Column** Frank Huysmans

6

'Informatieprofessionals mogen vrije internetbronnen niet negeren'

Jeroen de Boer en Edwin Mijnsbergen hebben onlangs het initiatief OpenBibliotheeken.nl gelanceerd. Ze noemen OpenBibliotheeken.nl, een site die auteursrechtenvrije bronnen ontsluit, een tegengeluid. Een interview.

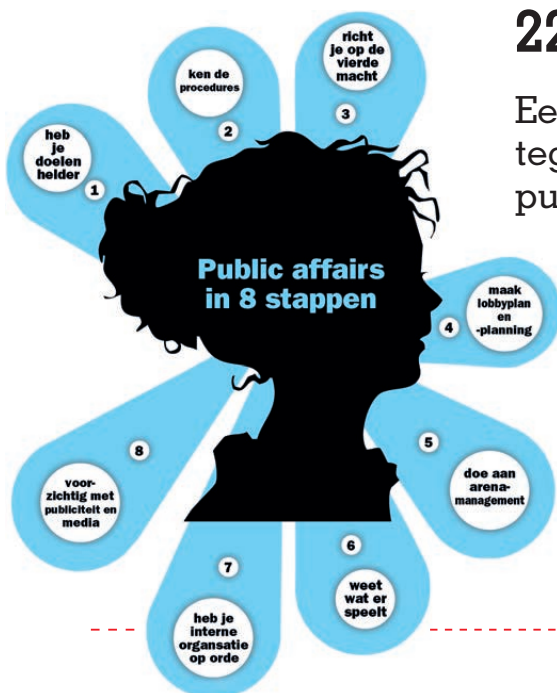

16

Eric Sieverts

15+ jaar webzoekmachines

De vijftien jaar dat InformatieProfessional bestaat, lopen bijna gelijk met de geschiedenis van webzoekmachines. In het kader van het jubileum kijkt Eric Sieverts terug op die zoekmachines.

22

**Francien van Bohemen
en Carin Klompen**

Een wapen in de strijd tegen de bezuinigingen: public affairs

In deze tijden van bezuinigingen moeten openbare bibliotheken overgaan tot de aanval. Een belangrijk wapen in de strijd: public affairs, waarbij alles draait om beïnvloeding van de besluitvorming van buitenaf.

REDACTIONEEL

Mond vol?

InformatieProfessional schrijft al vijftien jaar over zoekmachines. Eric Sieverts geeft een synthese van dit onvoltooide verleden. Herinnert u zich bijvoorbeeld Lycos nog (nog, nog)? Welke trends zijn de komende jaren te verwachten op het gebied van zoeken? Op de vraag of zoeken en vinden straks nog het domein zal zijn van de informatieprofessional, houdt hij nog zijn mond. Bibliotheken zijn hoeders van informatie, niet van uitgevers. Met OpenBibliotheken.nl verwijzen bibliothecarissen daarom gewoon naar The Pirate Bay als klanten op zoek zijn naar literatuur of muziek. De oprichters van deze site, Jeroen de Boer en Edwin Mijnsbergen, vinden het nodig om dit tegengeluid te laten horen. InformatieProfessional laat hen aan het woord over het hoe en waarom.

De maatschappelijke verantwoordelijkheid en de toekomst van bibliotheken zijn eind maart ook uitvoerig over de tong gegaan bij LibCampNL. Tenminste, voorzover men niet de mond vol had van appeltaart, chocolademuffins en spacecake. Lees over het succes van deze eerste Nederlandse unconference in ons vakgebied.

Ook veel collega's uit openbare bibliotheken woonden dit zaterdagse kamp bij. Hun toekomst wordt bedreigd door forse kortingen op gemeentelijke subsidies, soms tot wel 75 procent. Francien van Bohemen en Carin Klompen laten zien hoe zij door middel van public affairs tegengeluiden kunnen laten horen. Op kousenvoeten, dat dan weer wel.

Alice Doek

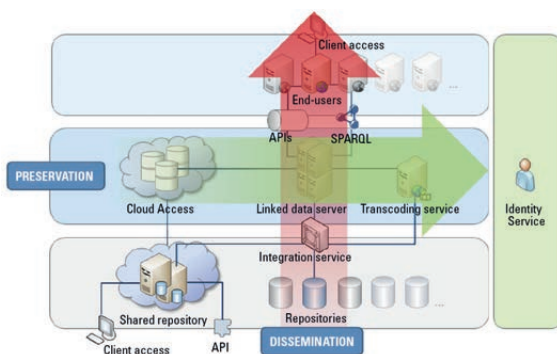
redactie@informatieprofessional.nl

27

Jeroen Poppe, Sam Coppens en Olga Van Oost

Op weg naar een Vlaams Instituut voor Audiovisuele Archivering

Het nieuwe Vlaams Instituut voor Audiovisuele Archivering (VIAA) wacht nog op definitieve beslissingen van de overheid. Intussen laat het Archipelproject zien wat er mogelijk is op het gebied van digitaal archiveren en delen van beeld en geluid.

37

Een ander vak: online kunsthandelaar

In de nieuwe rubriek 'Een ander vak' belichten we informatieprofessionals die naast hun beroep ook nog een ander vak uitoefenen. Als eerste Annemieke Jurgens, eigenaar van Kunstwinkeltje.nl.

Het volgende nummer van InformatieProfessional verschijnt 25 mei. Bijdragen voor dat nummer zijn welkom tot 7 mei.

Bibliotheek gaat op zwart

Hoe ziet een 'gehalveerde', drastisch afgeslankte bibliotheek eruit? Om dit doomsce-
nario aan de klanten van de OB Harderwijk
duidelijk te maken, was drie dagen lang de
helft van de boekenkasten in zwart plastic
verpakt en dus niet toegankelijk voor het
publiek.

'Sommige klanten waren boos omdat ze

bijvoorbeeld hun zaterdagkrant niet kon-
den lezen of een bepaald boek niet kon-
den meenemen. Anderen waren hoogst
verontwaardigd over het bezuinigings-
voorstel van 50 procent dat de gemeente
de bibliotheek wil opleggen,' zegt com-
municatiemedewerker Mathilde Jonker.
'De overgrote meerderheid had gelukkig

begrip voor onze actie. Velen hebben ons
gesteund via Twitter en Facebook en heb-
ben ook een mail gestuurd naar de ge-
meenteraad.' Bij het ter perse gaan van
dit nummer van InformatieProfessional
was nog niet bekend of de gemeente er-
voor heeft gekozen om 35 of 50 procent
te bezuinigen.

de Bibliotheek Noordwest Veluwe
BIBLIOTHEEK HARDERWIJK
beperkte collectie en dienstverlening
17-20 maart | protestactie | #reddebieb

Vanaf 21 maart zijn
wij weer volledig
operationeel

deze bibliotheek
is 24/24
van iedereen!

www.bibliotheeknoordwestveluwe.nl

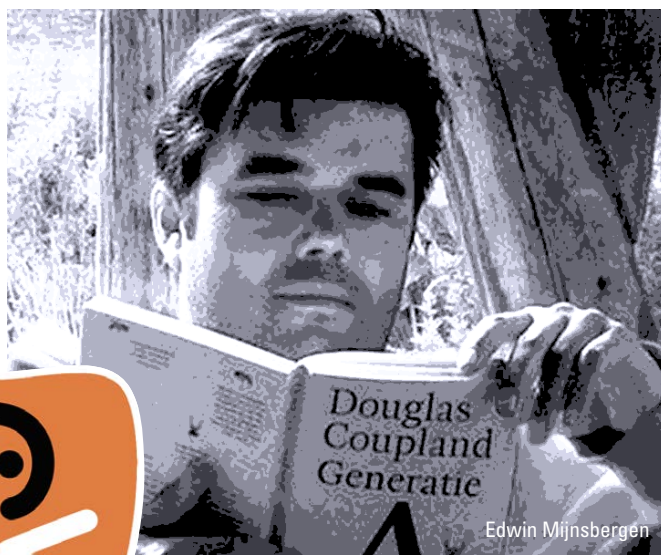

'Informatieprofessionals mogen vrije internetbronnen niet negeren'

Jeroen de Boer en Edwin Mijsbergen hebben onlangs het initiatief OpenBibliotheken.nl gelanceerd. Ze noemen OpenBibliotheken.nl, een site die auteursrechtenvrije bronnen ontsluit, een tegengeluid. Een interview.

Jeroen de Boer

Edwin Mijsbergen

In hoeverre is OpenBibliotheken een tegengeluid? Bibliotheken en archieven zijn toch al erg bezig met 'open'? BiebSearch heeft net 35.000 boeken van Project Gutenberg ontsloten en het Nationaal Archief heeft aangekondigd dat open data een speerpunt is, om maar enkele voorbeelden te noemen.

'Het is een goede ontwikkeling dat bibliotheken en archieven hun informatie steeds meer openstellen en beschikbaar maken voor anderen. Dat is ook een aspect dat we vanuit OpenBibliotheken ondersteunen. In ons bronnenoverzicht nemen we dit soort archieven en databases daarom ook op.'

'Wat we echter ook doen is het beschikbaar maken van bronnen die door sommigen als niet-legaal zullen worden beschouwd. Zo verwijzen wij naar torrentsites als The Pirate Bay,

maar ook naar de gigantische ebook-site Bookfinder. Onze boodschap daarbij is dat we vinden dat informatieprofessionals deze vrije internetbronnen niet mogen negeren en het zelfs aan hun stand verplicht zijn gebruikers te attenderen op het bestaan ervan, en te instrueren over het gebruik en de gevolgen daarvan. Geen ebooks in de bibliotheek? Onzin, ze staan en masse op internet en we kunnen geïnteresseerden hiermee in aanraking brengen.'

Welke selectiecriteria hanteren jullie voor deze site en waarom kunnen de verwijzingen die OpenBibliotheken.nl geven niet door openbare bibliotheken gegeven worden?

'Niets wat wij doen, kan ook niet door onze collega's in bibliotheken gedaan worden. Feit

is echter dat het nauwelijks gebeurt. Juist dát gegeven is een van de voornaamste redenen dat we gestart zijn met OpenBibliotheken. Vastgestelde selectiecriteria zijn er eigenlijk nog niet.'

'In eerste instantie brengen we bronnen samen waarvan we (al dan niet persoonlijk) al gebruikmaakten en die we graag delen met anderen. Daarnaast zien we nu al dat anderen graag bijdragen aan ons overzicht. Tot op heden zijn we bij die aanvullingen geen bronnen tegengekomen die ons op een of andere manier niet bevallen of tegen de borst stuiten. Feit is echter dat dat niet een strikt rationele, maar vaak een gevoelsmatige keuze is.'

'Het gegeven dat we onze bronnen graag aangevuld zien met die van anderen, vraagt ech-

ter ook om een open houding. We zullen daarom niet snel overgaan tot het verwijderen van bijdragen, ook al zien we natuurlijk liever geen aanstootgevende of kwetsende content.'

Wil OpenBibliotheken ook een rol spelen bij het onderhandelen over prijzen en licentiewaarden voor digitale content voor openbare bibliotheken?

'Nee, die rol zien we voor onszelf niet weggelegd, al zal duidelijk zijn dat bijvoorbeeld een model als dat van Creative Commons onze sympathie heeft. Wij zetten daarnaast liever stappen dan dat we ons mengen in stroperige onderhandelingen over bijvoorbeeld ebooks in de bibliotheek of het thuisgebruik van streaming muziek. De bronnen om dat mogelijk te maken zijn er grotendeels allang, dus wachten op een vol-

ledig uitgewerkt model is niet nodig.'

'We willen wel benadrukken dat wij absoluut niet tegen afspraken met rechthebbenden zijn. Maar omdat het te lang duurt en dankzij het gegeven dat downloaden in Nederland geheel legaal is, kiezen wij nu voor het laatste. Het is tijd dat bibliotheken zich in discussies met uitgevers veel steviger opstellen. We zijn voor laatstgenoemde partijen een betrouwbare partner die goed betaalt voor mooie materialen, maar op het gebied van digitale content worden we behandeld als een kleuter. Dat is onterecht en bibliotheken moeten zich dat niet laten aanleunen.'

Zou het niet veel beter zijn als de openbare bibliotheken het initiatief overnemen (ook al omdat het voor twee personen veel werk is)? Gaan jullie daar ook aan werken?

'De afgelopen week hebben we al contact gehad met verschillende spelers uit het bibliotheekveld die ons initiatief op waarde schatten. Als het op een of andere manier breder ingezet kan worden en het aan onze doelstellingen blijft voldoen, werken wij graag met anderen samen.'

'Tot nu toe is het echter prima te doen en vinden we het bovenal erg plezierig onafhankelijk van anderen onze gang te kunnen gaan. Maar het aanbod dat we van de week kregen om met de Nederlandse hackersgemeenschap onze site te verbeteren, is er bijvoorbeeld een waarop we graag ingaan. Bibliotheken zouden wat ons betreft namelijk veel intensiever met die groep ontwikkelaars moeten samenwerken. Als wij uiteindelijk kunnen aantonen dat we vanuit het niets een mooie dienst hebben opgebouwd, nodigen we bibliotheken graag uit om hiervan gebruik te maken.'

Wikipedia stort zich op semantisch web

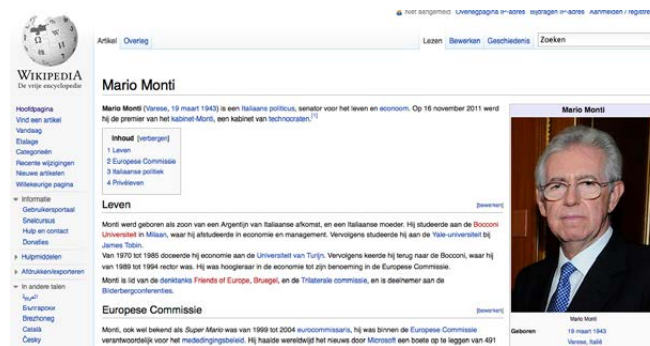
Uniforme updates leiden tot meer consistentie, maar zijn ook gevaarlijk voor de diversiteit van kennis.

Wikipedia heeft een initiatief gelanceerd om informatie-updates te automatiseren. Wikidata, zoals het project heet, moet ervoor zorgen dat veranderingen automatisch in alle lemma's en categorieën waarop ze betrekking hebben, worden doorgevoerd. Nu moeten veranderingen nog handmatig ingevoerd worden.

Een voorbeeld. Toen Mario Monti Silvio Berlusconi opvolgde als premier van Italië, moesten verschillende artikelen worden aangepast. Niet alleen de artikelen over Monti, Berlusconi en Italië, maar alle artikelen waarin aan deze twee politici gerefereerd wordt. En de updates moeten in alle 280 versies van Wikipedia worden doorgevoerd. Nu doen de 90.000 vrijwillige redacteurs van Wikipedia dit, maar in de toekomst zal dit automatisch gebeuren. Tenminste, als het aan de initiatiefnemers van Wikidata ligt.

Het is de bedoeling dat via Wikidata stukjes data aan elkaar worden gelinkt, zodat er minder handmatige updates hoeven worden ingevoerd. De linked data is open en kan ook voor andere websites en databases worden gebruikt.

Voor het project heeft Google een subsidie beschikbaar gesteld. Ook het Allen Institute for Artificial Intelligence, opgericht door Paul Allen van Microsoft, en de Gordon and Betty Moore Foundation leveren een financiële bijdrage. In totaal hebben de liefdadigheidsorganisaties van de technologiegiganten 1,3 miljoen

euro gedoneerd aan Wikidata. Voorstanders van Wikidata zeggen dat de nieuwe semantische technologie Wikipedia actueler en accurater maakt, en daarmee betrouwbaarder. Ook zouden de verschillende talenversies uniformer worden. Nu kan het gebeuren dat de Duitse versie van Wikipedia pas dagen of weken later wordt aangepast dan bijvoorbeeld de Engelse of Italiaanse.

Tegenstanders van Wikidata vrezen dat de automatische aanpassingen culturele verschillen teniet zullen doen. Mark Graham, onderzoeker bij het Oxford Internet Institute en deskundige op het gebied van virtuele geografie, spreekt in *The Atlantic* zijn vrees uit voor de culturele gelijkschakeling waarvoor Wikidata in zijn ogen zal zorgen. De verschillende taalversies van Wikipedia zijn een afspiegeling van de geschiedenis en cultuur van het land waar de editie van het naslagwerk is ontstaan. Die verschillen zijn volgens Graham waardevol omdat er niet één waarheid bestaat. Het linked data-initiatief van Wikipedia leidt volgens Graham tot gestructureerde kennis die de meningen van gemarginaliseer-

de groepen niet weerspiegelt. Hij geeft een voorbeeld. Dat Tokio de hoofdstad van Japan is, zal niemand bestrijden. Maar hoe zit het met de bevolkingsgrootte van Israël? Tel je de inwoners van de bezette en bestreden gebieden wel of niet mee? Hoe je die berekening maakt, hangt af van je positie in de wereld. Als Wikidata een standaardgetal produceert en daarmee alle Wikipedia-sites actualiseert, gaat er een dimensie verloren, betoogt Graham. Omdat Wikidata open data zijn, zullen talloze bronnen de gegevens overnemen. Google, een van de sponsors van het project, verwijst nu al vaak naar Wikipedia bij de eerste drie zoekresultaten. In de nabije toekomst wil Google in plaats van een zoekmachine een antwoordmachine worden. Net als Wikipedia investeert het zoekbedrijf in het semantische web. De dataset die Wikidata oplevert zal hoogstwaarschijnlijk door Google gebruikt worden voor het vinden van antwoorden. Dat kan volgens Graham leiden tot een gevaarlijke afname van diversiteit van informatie en kennis.

tinyurl.com/wikidatainfo
tinyurl.com/wikidatainfo02

Ereaderbezitters lezen meer

Mensen die ebooks lezen, lezen bovengemiddeld veel.

In de Verenigde Staten neemt de verkoop van tablets en ereaders nog steeds gestaag toe. In februari zei 21 procent van de volwassenen een ebook gelezen te hebben. Dat blijkt uit een nieuw onderzoek van Pew Research over digitaal lezen.

Mensen die een tablet of een ereader bezitten, blijken gemiddeld meer te lezen dan mensen die alleen van papier lezen. Volgens het Pew-onderzoek heeft de gemiddelde ebooklezer het afgelopen jaar 24 boeken gelezen en de gemiddelde 'papier' lezer 15 titels.

Eigenaren van ereaders zijn fervente lezers die de ap-

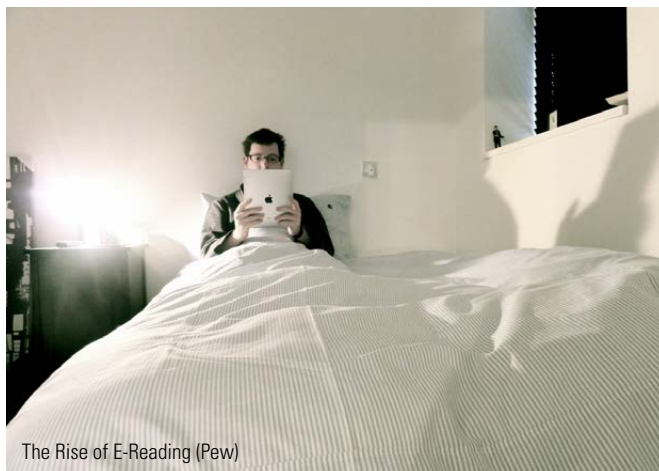

Foto: Ben Dodson

The Rise of E-Reading (Pew)

paraten gebruiken om hun leeshonger te stillen, aldus Lee Rainie, directeur van het Pew Internet & American Life Project, de uitvoerder van het

onderzoek. 89 procent van de ereaderbezitters zegt voor hun plezier te lezen. Over de hele Amerikaanse bevolking gerekend zegt 80 procent

voor hun plezier te lezen.

Elektronische veellezers maken overigens ook vaker gebruik van de kennis van bibliothecarissen. 21 procent van hen zegt af te gaan op advies van bibliothecarissen voor de aanschaf van nieuwe boeken. Gemiddeld maakt 16 procent van de Amerikaanse lezers gebruik van het advies van bibliotheekmedewerkers.

Digitaal lezen is volgens Pew een vast onderdeel van de Amerikaanse cultuur geworden. In december 2011 zei 43 procent van de Amerikanen op digitale wijze een boek, artikel, rapport of tijdschrift gelezen te hebben op een ereader, tablet, laptop, desktopcomputer of mobiele telefoon.

bit.ly/ereadingpew

<

CISPA is erger dan SOPA en PIPA

Overheid en providers mogen internetgebruikers bespioneren en verbinding blokkeren.

Het delen van muziek kan straks leiden tot een internetverbod

Foto: M. Wanz

Enige tijd geleden maakten liefhebbers van het vrije internet zich grote zorgen om SOPA en PIPA, twee Amerikaanse wetsvoorstellen die de digitale vrijheid aan banden wilden leggen. Felle acties van onder meer burgerrechtenorganisaties, grote sites als Wikipedia en Google en informatieprofessionals hebben ervoor gezorgd dat de voorstellen op de lange baan werden geschoven.

Maar het vrije internet is niet gered want nu is er CISPA. CISPA, de afkorting staat voor Cyber Intelligence Sharing and Pro-

tection Act, is een nieuwe Amerikaanse af luisterwet die de Amerikaanse overheid en internetaanbieders vrijwel onbeperkte bevoegdheden geeft om internetgebruikers te bespioneren en verbindingen af te sluiten als er sprake is van een 'bedreiging'. Een bedreiging kan een poging tot hacken of het downloaden van een liedje zijn. Bij de verdenking dat een gebruiker iets illegaals doet, kunnen overheidsdiensten en netwerkbedrijven meteen in actie komen. Tegenstanders van de wet zijn woedend omdat illegaal downloaden een van de

gronden is om gebruikers te bespioneren en af te sluiten van internet. De Electronic Frontier Foundation (EFF) vreest dat CISPA zal leiden tot censuur, privacyschendingen en minder vrijheid op internet.

Het wetsvoorstel voor CISPA is ingediend door een Democratisch en een Republikeins lid van het Huis van Afgevaardigden. Momenteel zijn 100 leden van het Congres voor CISPA.

<

In InformatieProfessional nr. 3/2012 staat een achtergrondartikel van Jeroen de Boer over SOPA en PIPA.

Boekentank voor de vrede

De Amerikaans-Argentijnse kunstenaar Raul Lemesoff heeft een rijdende bibliotheek gemaakt van een oude tank van de militaire junta. Hij gebruikt de tank, die hij 'Weapon of Mass Instruction' noemt, om boeken uit te delen in Argentinië. Lemesoff hoopt dat zijn bijzondere manier van leesbevordering bijdraagt aan de wereldvrede. <

'Weapon of Mass Instruction'

Foto: All Dutch Tome

>> VIAF voortaan OCLC-dienst

VIAF (Virtual International Authority File), een project dat op virtuele wijze meerdere auteursnamen thesauri combineert in één enkele thesaurusdienst, is voortaan een OCLC-dienst. OCLC zal verder gaan met het openbaar toegankelijk maken van VIAF en zal ook zorgen dat VIAF wordt ingebed in diverse andere OCLC-diensten. Deze overgang, van een interim-regeling met gedeeld bestuur naar de vorm waarin OCLC de primaire verantwoordelijkheid heeft voor onderhoud van VIAF en het aanbiedt als OCLC-dienst, vindt plaats in overeenstemming met de instellingen die deelnemen in VIAF. Voor deze verandering is gekozen om zeker te stellen dat VIAF in de juiste positie is om efficiënt op te schalen als een coöperatieve activiteit voor de lange termijn. De overgang stelt tevens zeker dat de juiste infrastructuur blijft behouden. Dat is belangrijk want VIAF wordt steeds vaker bezocht als bron voor thesauruswerkzaamheden en voor linked data-activiteiten. <

Foto: Busboys and poets

>> Harry Potter-ebooks groot succes

Auteur J.K. Rowling heeft de ebookuitgaven van de bekende Harry Potter-serie lang tegengehouden. Nu geeft ze ze in eigen beheer uit en regelt ze ook zelf de verkoop. De Potter-ebooks worden zonder DRM verkocht en zijn beschikbaar voor alle platformen en merken e-readers en tablets. De verkoop loopt bijzonder goed. Binnen drie dagen verkocht Rowling voor één miljoen pond aan ebooks in haar webwinkel Pottermore. <

Foto: Pottermore

#IPLINGO

E-vakantie

Door: Jurn Glazenburg

E-vakantie. Een toepasselijk lingoword voor het voorjaar. Het neologisme staat voor 'een periode waarin iemand bewust geen gebruik maakt van e-mail en (sociale) diensten op internet om aan de stress die ze teweegbrengen te ontsnappen'. Het woord e-vakantie werd in maart aan het *Algemeen Nederlands Woordenboek* toegevoegd. Dikwijls ontstaat die stress doordat men het onvermijdelijk acht om te reageren op e-mails, status updates, discussies, uitnodigingen voor nieuwe sociale net-

werken enzovoort. Dit is anno 2012 dan ook sociaal wenselijk gedrag. 'Adapt or die!', zouden de cyborgs uit StarTrek stellen; maar gelukkig kan de mens kiezen 'how to adapt'.

Met de groei van het aantal sociale platforms zal een ieder vroeg of laat stilstaan bij de vraag wanneer een grens bereikt is. Tot welk moment voegt het zich gebeven op nog meer sociale media extra waarde toe aan je persoonlijk en professioneel leven? Even afstand nemen tot de hele materie kan helpen

die vraag te beantwoorden.

Voor een e-vakantie is fysiek afreizen geen must; al biedt een mooie locatie zonder internetbereik wel een prettige afleiding. Men dient wel de bewuste – soms lastige – keuze te maken om tijdelijk helemaal 'offline te gaan'. Het periodiek onttrekken aan alle online media werpt dan nieuw licht op het gevoel dat e-diensten een té groot appel op ons (kunnen) doen. En draait het in elke vakantie uiteindelijk niet om het veranderen van perspectief? <

Mail suggesties naar redactie@informatieprofessional.nl of tweet met hashtag #iplingo @ipnieuws

Q & A

Studenten worden nonchalanter met hun eigendommen en consumpties, ervaren de medewerkers van de Universiteitsbibliotheek Groningen. Het werd eind maart dus weer eens tijd voor een actie-week, om de huisregels van de bibliotheek onder de aandacht te brengen. Communicatiemedewerker Gretha Landman van de UB Groningen vertelt.

De UB Groningen organiseert al jaren huisregel-actieweken?

Ja, dit is de vijfde keer. Tot dusver overigens niet jaarlijks.

In 2011 verzamelde de Studenten Milieu Organisatie Groningen zeven dagen lang het afval van de UB Groningen. Na afloop werd dat bij de ingang van de bibliotheek gestald. Heeft dit iets bij de studenten teweeggebracht?

Vooral bewustwording bij onze studenten. Plus natuurlijk veel aandacht en publiciteit. De hoeveelheid afval is helaas nog niet minder geworden.

En afgelopen maart dus weer een huisregelweek. Studenten laten zich niet makkelijk opvoeden?

Wij koesteren onze studenten, maar het is met enige regelmaat nodig om (een ludieke) actie te ondernemen als het gaat om gebruik van de werkplekken en het gebouw.

Is het gedrag van studenten in de afgelopen jaren veranderd?

Hoewel we steeds meer toestaan – jassen en tassen mogen mee in de Bibliotheek, eten en drinken mag in het trappenhuis – zien we toch een gedragsverandering. We ervaren dat studenten nonchalanter worden met hun eigendommen en consumpties. Studenten laten kleding, brillen, telefoons, opladers en een grote hoeveelheid usb-sticks achter. Bovendien lunchen ze uitgebreid in groepsverband op de studieplekken.

Wat beoogden jullie met de actieweek?

Aandacht en respect voor het werk van de schoonmakers, gezien de vele acties die er op dit moment door schoonmakers worden gevoerd. En daarnaast aandacht voor vervuiling en bewustwording bij studenten.

Was deze huisregelweek anders dan voorgaande edities?

Ja, actiever, directer, ludieker. Bovendien waren er controlemomenten door het personeel van de Bibliotheek. Voor deze week was namelijk een rooster opgesteld met dagelijks twee conrolerondes in de studiezalen. Studenten werden door een team van twee collega's aangesproken over de huisregels. Voor de herkenbaarheid droeg het team een shirt met de huisstijl van de Bibliotheek RUG.

Hoe gingen jullie te werk?

In vitrines toonden we gevonden voorwerpen (een grote aandachtstrekker tijdens de week!) en in het trappenhuis hingen we 'vergeten' kleding. Verder verspreidden we speciaal ontworpen 'waterviltjes' met daarop de huisregels; het gebruik van flesjes water is namelijk toegestaan in het hele gebouw. Tot slot verzamelden we een week lang sigarettenpeuken, gevonden op het terras van de UB en voor de ingang. In een grote glazen fles werden ze tentoongesteld. De drie miljoenste peukwerper op het terras hebben we blij gemaakt met een asbak.

Hoe reageerden de studenten op het initiatief?

Begripvoll!

Heeft de week het gewenste resultaat gehad?

Zeker. Schoonmakers en collega's van de Interne Dienst hebben geconstateerd dat er tijdens die week minder vuilnis is opgehaald. Het onderwerp staat weer op verschillende agenda's.

Kritiek op vrijwilligers in de bibliotheek

Britse bezuinigingen op bibliotheken leiden tot kostenparadox.

Het Britse district Surrey bezuinigt op de openbare bibliotheek. In tien vestigingen worden betaalde krachten vervangen door vrijwilligers. Alleen zo kunnen alle 52 filialen open blijven.

Critici, verenigd in de Surrey Libraries Action Movement (Slam), stapten naar de rechter omdat ze het niet eens zijn met de bezuinigingsplannen. De rechter noemt het besluit om vrijwilligers aan te stellen onrechtmatig, maar verbiedt de bibliotheekhervorming niet.

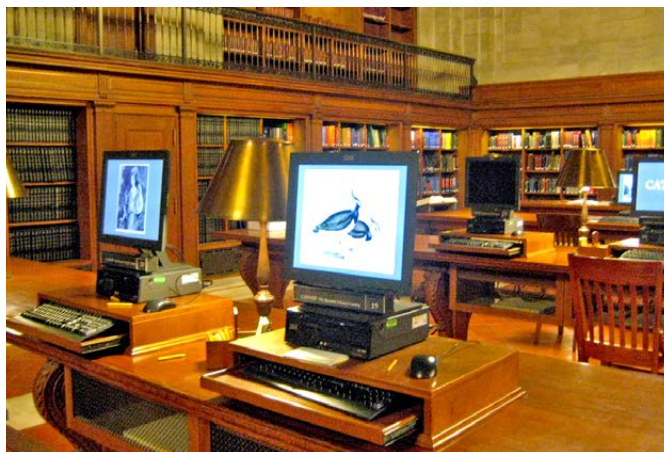
Volgens Slam worden boeken minder toegankelijk voor kwetsbare groepen zoals kinderen, ouderen en gehandicapten als professionals worden ontslagen. Volgens de rechter is dat op te lossen door scholing van de vrijwilligers. Omdat er in het bezuinigingsplan niet is voorzien in het opleiden van bibliotheekvrijwilligers, noemde de rechter het onrechtmatig.

Als de vrijwilligers opgeleid worden, wordt het effect van de bezuinigingen tenietgedaan. Tegenstanders van de bezuinigingen hopen dat het bestuur nu besluit de reguliere bibliothecarissen niet te ontslaan.

Demonstratie tegen bezuinigingen op bibliotheek

Foto: Surrey County

Cataloguskamer van New York Public Library

New York Public Library ruimt 3 miljoen boeken op

Wetenschappers willen dat de boeken op locatie toegankelijk blijven.

De New York Public Library verrijkt drie miljoen boeken uit het hoofdgebouw. De boeken verhuizen naar twee magazijnen elders in de stad en kunnen door klanten worden aangevraagd. Klanten moeten 24 uur wachten op de titels. Nu kunnen ze deze boeken opvragen in de bibliotheek en direct raadplegen.

Wetenschappers en schrijvers protesteren tegen deze vernieuwing in de New York Public Library. Ze vrezen dat de boeken minder toegankelijk worden als ze fysiek uit de bibliotheek verdwijnen.

De magazijnen worden verbouwd tot een ruimte voor het publiek. In die ruimte zijn computers en gratis wifi beschikbaar. Er staan boekenkasten met boeken die uitgeleend kunnen worden. Er zullen tafels komen waaraan groepen kunnen samenwerken. Ook komt er een café. De verbouwing kost 300

miljoen dollar.

Volgens de NYPL is de verbouwing noodzakelijk om te voldoen aan de eisen van de 21e eeuw. De bibliotheek zal ook geschikt blijven voor wetenschappers en schrijvers die onderzoek doen, aldus directeur Anthony Marx in *The Guardian*. Volgens Marx worden boeken voor het grote publiek juist toegankelijker in de nieuwe bibliotheek omdat er voor het eerst in de geschiedenis van de NYPL boekenkasten worden neergezet met boeken die door bezoekers bekeken en meegenomen kunnen worden. Nu moet elk boek worden aangevraagd via de catalogus.

De vernieuwing van de NYPL is ook een gevolg van bezuinigingen. De openbare bibliotheek van New York City heeft sinds 2008 ruim 430 personeelsleden moeten ontslaan en heeft een kleiner budget voor boeken.

De juiste informatie bij de juiste persoon

Adlib Bibliotheek catalogiseert meer dan boeken alleen. Adlib Bibliotheek vormt de kern van een compleet informatie- en kenniscentrum. Desgewenst kunt u deze kern uitbouwen met de uitleen-, bestel- en tijdschriftenmodules, of met vragenregistratie, SDI, full-text search en verschillende online services. Iedere vorm van informatie wordt zo op maat gemaakt voor uw gebruikers. Niet voor niets is Adlib Bibliotheek in gebruik bij vele mediatheken, bedrijven, (hoge)scholen, en juridische en overheidsinstellingen.

Adlib Bibliotheek

Veelzijdig Overzichtelijk Aanpasbaar aan alle soorten publicaties
Internetmodules: SDI attenderen, Online reserveren en Full text zoeken Eenvoudig titelbeschrijvingen ontleen Makkelijk rapporteren Geïntegreerde aanvullende modules: Bestelmodule, Uitleenmodule en Tijdschriftenmodule Meertalig Internationale standaarden SRU, ISBD/AACR2, Z39.50 MARCXML, OAI-PMH en meer Integreerbaar met Adlib Museum en Adlib Archief tot één 'crossdomain' systeem API-koppelingen Keuze databases MS SQL Server, Oracle, Adlib Internet ready.

adlib
The easy way to knowledge

Adlib Information Systems
(0346) 58 68 00
sales@adlibsoft.com
www.adlibsoft.com

Sociale media mobiliseren Nepalese informatie-professionals

Focuss.Info organiseerde in februari 2011 een eerste conferentie voor informatiespecialisten in India en Bangladesh. Deze geslaagde conferentie kreeg in datzelfde jaar nog een vervolg in Nepal. Aan deze dubbelconferentie namen ruim 50 Nepalese en Noord-Indiase informatiespecialisten deel.

Door: Daan Boom, Richard Santos Lalleman en Michel Wesseling

De Nepal-conferentie werd in de week van 31 oktober tot 3 november 2011 twee keer achter elkaar gehouden: de eerste keer voor bibliothecarissen, gevolgd door eenzelfde conferentie voor media- en communicatieprofessionals van organisaties die werkzaam zijn binnen ontwikkelings-samenwerking.

De agenda kende steeds drie sessies:

1 het nieuwe denken: hoe veranderen organisaties in organisaties die onderling met elkaar verbonden zijn (van communities naar interconnected networks);

2 het nieuwe werken: hoe kunnen sociale-mediaproducten en -services worden toegepast om optimaal gebruik te kunnen maken van deze interconnected networks;

3 het zinvol inzetten van nieuwe kennis uit sessie 1 en 2, zodat de deelnemers zelfstandig de geleerde lessen kunnen

implementeren in de eigen organisaties.

Elke sessie bood zowel een keynote speech van een internationale of nationale expert om de deelnemers te inspireren, als een workshop om met de nieuwe kennis te experimenteren. De conferentie werd mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van Stichting GO Fonds.

Rol bibliotheek

Upali Amarasiri, President van de South East Asian Library Association, begon zijn bijdrage met het noemen van enkele globale ontwikkelingen die onder andere dankzij sociale media met een enorme snelheid tot stand zijn gekomen. Denk aan de politieke ontwikkelingen in Tunesië, Egypte en Syrië en aan de Occupybeweging. 'De nieuwe manier van netwerken laat een veel grotere macht zien dan dat we voorheen hebben ervaren,' aldus Amarasiri.

'Wat is bij deze nieuwe ontwikkelingen de rol van de bibliotheek?' vroeg Amarasiri zich af. Bibliotheken moeten volgens hem een centrale rol (blijven) vervullen om in alle netwerken, die nu heel nauw met elkaar verbonden zijn, informatie en kennis te delen. Dit is alleen mogelijk als internet serieus wordt genomen en als de producten en services van bibliotheken onderdeel uit gaan maken van de digitale wereld. Amarasiri realiseert zich dat dit nog niet zo gemakkelijk is: 'De computergeletterdheid in Zuidoost-Azië is erg laag, iets wat in ontwikkelingslanden helaas nog steeds meer regel dan uitzondering is. Daarom is het van groot belang dat informatie- en mediaspecialisten in ontwikkelingslanden met workshops en conferenties, zoals die van Focus.Info, worden geïnspireerd en gemobiliseerd.'

Geen kennis- en informatiestructuur

Pramod Dhakal, secretaris van de Open Universiteit in Nepal, plaatste enkele conclusies uit Amarasiri's verhaal in een lokaal perspectief. In Nepal bestaat een sterke behoefte aan een moderne kennis- en informatiestructuur, want die ontbreekt momenteel geheel. Dhakal meent dat de Nepalese overheid meer moet doen om deze structuur te ontwikkelen.

De overheid wil echter dat de markt dit initiatief neemt. 'Probleem is dat geen markt hierin wil investeren,' aldus Dhakal. 'Bedrijven willen geld verdienen, maar denk je dat het lucratief is om de uitgestrekte gebieden in Nepal digitaal met elkaar te verbinden? De markt is wantrouwend om te investeren, aangezien de noodzakelijke randvoorwaarden ontbreken. De belangrijkste boosdoener is gebrek aan transparantie, iets wat in wel meer ontwikkelingslanden speelt.'

Vertrouwen en transparantie

Op de laatste dag zette Daan Boom de vorige keynotes in een praktisch daglicht: we hebben nu de theorie gehoord, maar hoe gaan we die implementeren? Om deze vraag te kunnen beantwoorden – en het als organisatie in zich te hebben om netwerkgebaseerd te werken – kwamen de thema's vertrouwen en transparantie aan bod.

Boom deelde allereerst zijn ervaringen met netwerken. Duidelijk is dat de invoering van informatietechnologie heeft geleid tot gewijzigde communicatiestructuren en ook tot een betere of een meer gevarieerde informatievoorziening. Organisatorische structuren worden langzaam getransformeerd tot netwerkallianties, om gezamenlijk een doel te realiseren.

Boom gaf voorbeelden van ondernemingen en ontwikkelingsorganisaties die effectief netwerken. Effectieve informatieuitwisseling tussen netwerken is uitermate belangrijk om ervoor te zorgen dat alle deelnemers toegang hebben tot dezelfde en juiste bronnen, informatie, afspraken en financiële verantwoording. Sociale media hebben hierbij een belangrijke rol als platform voor informatieuitwisseling.

Rol sociale media

In de Nepalese context speelt nog een andere dimensie voor het gebruik van sociale media bij informatieuitwisseling: transparantie. Door de burgeroorlog tussen 2001 en 2008 is er een vertrouwensbreuk ontstaan tussen burgers en overheid. De Nepali hoopten dat na de revolutie de overheid transparanter zou functioneren en dat een beter ondernemingsklimaat tot banengroei zou leiden. Helaas zijn 'geld onder tafel' en andere oude praktijken van voor de revolutie nog niet verdwenen. De protesten blijven toenemen en sociale media spelen hierbij nu een belangrijke rol: mensen in stad en regio kunnen makkelijker worden gemobiliseerd. In toenemende mate maken niet alleen de elite van de Kathmandu Valley hiervan gebruik, maar ook de bewoners in de Himalaya-berggebieden.

Een andere belangrijke rol van sociale media is de ondersteuning van de overzeese werkers. Ruim eenderde van de Nepalese beroepsbevolking werkt in een van de Golfstaten. Dit leidt tot een financiële injectie in de Nepalese economie doordat zij een deel van hun inkomsten naar huis sturen. Zij gebruiken sociale media om contact te houden met de achtergebleven familie.

Bibliotheacarissen werkzaam in de niet-stedelijke gebieden kunnen een belangrijke rol spelen bij het verzorgen van trainingen in het gebruik van sociale media in dorpsgemeenschappen, om zo uit het sociale isolement te komen en invloed uit te oefenen op democratische besluitvormingsprocessen. Het is daarom van groot belang dat het kennisniveau over sociale media bij die bibliotheacarissen steeds verder wordt ontwikkeld.

Tot slot

De feedback van de Nepalese en Noord-Indiase informatie-specialisten was zeer positief. Er kwam vanuit de deelnemers een dringend verzoek aan Focuss.Info om een meer structurele bijdrage te leveren aan de opleiding voor informatieprofessionals in Nepal, bijvoorbeeld in de vorm van opfriscursussen, workshops over nieuwe ontwikkelingen en specifieke technische cursussen.

Wat is Focuss.Info?

Focuss.Info is een virtueel platform waar informatie- en mediaspecialisten binnen de internationale ontwikkelings-samenwerking worden gestimuleerd om sociale media te gebruiken, om zo het creëren en delen van kennis binnen het informatiedomein te verbeteren. Focuss.Info bestaat sinds 2006 en wordt gecoördineerd door Michel Wesseling in samenwerking met Richard Santos Lalleman.

Focuss.Info biedt sociale media experts in Afrika, Azië, Zuid-Amerika en andere landen tevens intellectueel en financieel de mogelijkheid om een workshop te organiseren

in de lokale gemeenschap. De uitkomsten van de workshops zijn vervolgens op www.focuss.info na te lezen. Op die manier kunnen anderen leren hoe lokale gemeenschappen het beste kunnen worden gemobiliseerd om sociale media voor kennismanagement en transparantie te gebruiken. Om die nieuwe kennis te creëren en te delen, wordt jaarlijks ook in een van bovengenoemde landen een conferentie georganiseerd. Informatie- en mediaspecialisten worden hier geïnspireerd door internationale en nationale keynote sprekers en workshopleiders.

Een deelnemer uit Bhutan verzocht Focuss.Info om eenzelfde conferentie in zijn land te organiseren. Ook van deze Bhutaneze collega kregen we de indruk dat er in zijn land weliswaar aandacht is voor bibliotheken, maar dat het cursusaanbod ontoereikend is om alle bibliotheekontwikkelingen te behandelen.

Inmiddels heeft Focuss.Info een officieel verzoek van de Bhutanese beroepsvereniging van informatieprofessionals

ontvangen om verder van gedachten te wisselen over een workshop. Een eerste inventarisatie onder Bhutanese informatieprofessionals was bijzonder positief. <

Daan Boom was ten tijde van het congres hoofd kennismanagement bij ICIMOD in Nepal. Michel Wesseling is manager ICT en Bibliotheek bij het International Institute of Social Studies. Richard Santos Lalleman was toen zelfstandig consultant.

LibCampNL: nu eens geen voorgekookte praatjes

Zaterdagochtend, 31 maart, in het Kohnstammhuis van de Hogeschool van Amsterdam. Bijna honderd bibliotheekmedewerkers en informatiespecialisten van allerlei aard kwamen bij elkaar voor LibCampNL, een unconference naar Brits voorbeeld.

Door: Pieter Reeve

Een unconference is een conferentie waarbij het programma en de sprekers niet van tevoren bekend zijn, maar de inhoud tijdens de bijeenkomst door de deelnemers wordt bepaald. Het ging in ieder geval om de toekomst van de bibliotheek in brede zin. En dit losse format werkte uitstekend.

Bevlogen lui

Om te beginnen stelde iedereen zich aan elkaar voor en vertelde met welk doel ze waren gekomen. Dat duurde lang, maar het was nodig. Niet alleen bevorderde die introductie het informele contact en de bekendheid met de deelnemers onderling, het gaf de organisatie de gelegenheid om aan de hand van aangekaarte onderwerpen een programma met vijf keer vier parallelsessies op te stellen.

De deelnemers kwamen uit de openbare bibliotheek, de universitaire bibliotheek, schoolbibliotheken en speciale bibliotheken. Er waren vooral Nederlanders, maar ook Vlamingen en hoewel velen elkaar al kenden via sociale media, was het duidelijk leuk om elkaar ook eens live te spreken over onderwerpen die online al veel besproken zijn. Wat de deelnemers vooral met elkaar gemeen hadden, was dat ze gek genoeg waren om op een vrije zaterdag over werk te praten. Bevlogen lui dus.

Fotos: Janneke Staaks

Wet van de Twee Voeten

Tijdens LibcampNL regeerde de Wet van de Twee Voeten: 'Als een deelnemer zich in een situatie bevindt waarin hij niets leert, niet geïnspireerd wordt en evenmin het gesprek een betere richting kan geven, is hij verplicht zijn twee voeten te gebruiken om naar een productiever gesprek te gaan. Deze wet

heeft onder meer tot gevolg dat deelnemers die zichzelf graag horen praten, na tien minuten alleen zijn – de anderen zijn vertrokken –, en dat de minder productieve discussies snel eindigen.'

De deelnemers van LibCampNL hadden dit principe goed begrepen. Weglopen uit een sessie was helemaal oké, en wie het

woord voerde, wist meestal ook weer tijdig een luisterende rol aan te nemen.

Inspirerend

De onderwerpen varieerden van de toekomst van de fysieke bibliotheek tot de digitale verrijking van publicaties, van auteursrecht tot de inzet van sociale media, van ebooks tot de OB in de school (allemaal terug te lezen op LibCamp.nl). Niets nieuws en er zijn misschien ook weinig concrete plannen gemaakt. Bij ontbreken van handouts, powerpointpresentaties en een plenaire slotsessie is het moeilijk om een unconference inhoudelijk 'samen te vatten'.

Maar er was één belangrijk verschil met andere congressen, en dat was dat iedereen bereid was om te praten, te discussiëren en te luisteren naar nu eens niet voorgekookte praatjes. Om ontspannen op nieuwe inzichten te komen bij oude thema's en niet om een eigen ei te leggen en weer naar huis te gaan.

Het was mooi om te ervaren dat we dankzij een enthousiast organisatie team, dankzij bescheiden sponsorbijdragen en vooral dankzij onze eigen ideeën een inspirerende en leerzame dag hebben beleefd waar onze werkgevers geen euro aan hebben betaald. En het was vooral leuk, fun. Dat kwam misschien ook wel door de gigantische hoeveelheden heerlijke taart die iedereen meegenomen had, vaak ook nog eens zelf gebakken.

Pieter Reeve is informatiespecialist bij de Universiteitsbibliotheek Utrecht.

Eric Sieverts

Het ondiepe web

Foto: Jan-Jaap Heine

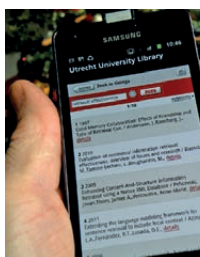

Foto: Jan-Jaap Heine

Eric Sieverts is
redacteur van
InformatieProfessional
en freelance docent
en adviseur

Ineens stond het diepe web weer in de belangstelling. Merkwaardig genoeg kwam dat door de AIVD. In een rapport over het gevaar van Jihadisten werd gesuggereerd dat hun gekonkel zich op het diepe web afspeelde. En de AIVD moest natuurlijk even uitleggen wat dat was:

“Het zichtbare deel van het internet, ook wel oppervlakteweb genoemd, is dat deel van het internet dat wel terugvindbaar en doorzoekbaar is. Wetenschappers schatten in dat het onzichtbare web 550 keer groter is dan het zichtbare web. Dit wil zeggen dat het onzichtbare web meer dan 99,8% van het totale web uitmaakt en dat dus minder dan 0,2% van het web tot het zichtbare deel behoort.”

Harde cijfers uit een onverdachte bron zou je denken. In de praktijk viel dat anders uit. NRC Next's factcheckingafdeling wierp zich onmiddellijk al op deze bewering. Terecht, want dat cijfer 550 was gebaseerd op een onderzoek van BrightPlanet uit 2000. Destijds was dat in dit blad in de www.wie.wat.waar-rubriek ook al aan de orde geweest. Behalve NRC's harde conclusie 'onwaar' is daar nog wel meer over te zeggen.

Elders in dit nummer vindt u mijn schatting dat de omvang van dat zogenaamde oppervlakteweb sinds 2000 met minstens een factor 1000 is toegenomen. De AIVD heeft dus óf niet doorgehad dat het web de laatste twaalf jaar gegroeid is, óf ze denkt dat dat diepe web – al die databases van NASA, meteo's, LexisNexis en dergelijke – ook wel met diezelfde factor gegroeid zal zijn. Zou dat echt? Bovendien weten onze speurneuzen kennelijk evenmin dat zoekmachines intussen succesvolle pogingen ondernemen om dat diepe web ook te indexeren, al dan niet in samenwerking met eigenaren van die databases. Vermoedelijk is dat diepe web sindsdien dus ook nog aanzienlijk minder diep geworden.

Maar het belangrijkste bezwaar is misschien wel dat helemaal niet duidelijk is wat met die factor 550 eigenlijk wordt bedoeld. Overigens kleefde dat bezwaar natuurlijk al aan dat oorspronkelijke onderzoek van BrightPlanet uit 2000. Wat probeerden ze te meten? In welke eenheden is gemeten? Meet je items? En wat zijn dan items? De middagtemperatuur op 23 april 1934 op Ameland uit een KNMI-database, is dat een item dat net zo hard meetelt als een pdf-document van een omvangrijk AIVD-rapport (voorzover dat niet geheim is)? En tellen al die steeds veranderende dynamisch gegenereerde oppervlaktewebpagina's elk apart mee? Of meet je mega/giga/exabytes, waardoor dat dikke pdf-document juist weer onevenredig veel meer credit krijgt dan die temperatuur op Ameland?

Kortom, het was onzin allemaal. En ik blijf met een akelig gevoel achter. Als een uitspraak van de AIVD over iets waarvan ik verstand denk te hebben, zo onzinnig blijkt, hoe betrouwbaar zijn dan hun (ook nog geheimgehouden) uitspraken over al die andere onderwerpen. Hun onderzoeken gaan kennelijk niet erg diep.

<

Het onvoltooid verleden van het webzoeken

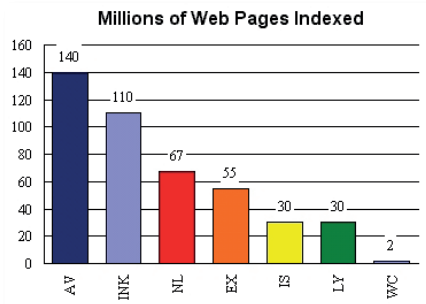
De vijftien jaar dat InformatieProfessional bestaat, lopen bijna gelijk met de geschiedenis van webzoekmachines. Bijna, want de eerste bruikbare zoekmachines verschenen in 1994, drie jaar voor de eerste jaargang van het vakblad. Dat InformatieProfessional vanaf het begin veel aandacht heeft besteed aan de ontwikkelingen op dit terrein, is voor Eric Sieverts aanleiding om in het kader van het jubileum speciaal op die zoekmachines terug te kijken.

Eric Sieverts

Het woord zoekmachines lijkt in Nederland nauwelijks meer in het meervoud gebruikt te kunnen worden, omdat Google hier een bijna-monopoliepositie heeft verworven, nog veel sterker dan in de VS zelf. Dat dat wel anders is geweest toont de lange rij namen in de tijdlijn bij dit artikel, namen waarvan een deel nog vage herinneringen oproept, maar waarvan er nog maar enkele als zelfstandige zoekmachines opereren.

Mijn eigen geschiedenis met zoekmachines begint in 1995, toen ik in Login, een van de twee ouders van InformatieProfessional, een bespreking wijdde aan Lycos, de eerste bruikbare zoekmachine voor het web. Onvoorstelbaar dat we toen zo opgewonden werden over een zoekmachine die 1,5 miljoen webpagina's doorzoekbaar maakte. Mijn bespreking was de eerste bijdrage in een serie onder de kunstmatig allitererende titel 'Wie weet welke wellicht waardevolle wijsheid waar op het web op ons wacht'. In InformatieProfessional werd die serie door Hans van der Laan en mij voortgezet, aanvankelijk onder de korte zakelijke serietitel WWW.

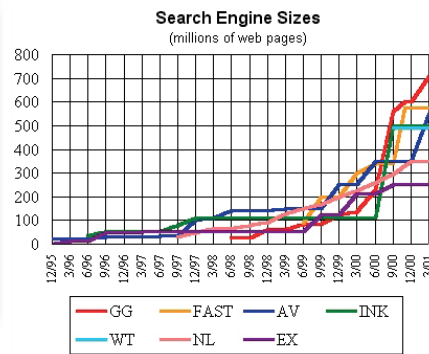

Vergelijking van de grootte van de indexen van AltaVista, Inktomi (Hotbot), NorthernLight, Excite, InfoSeek, Lycos en de Webcrawler (SearchEngineWatch, 1998)

WAAR.WAT, later verlengd tot WWW.WIE.WAAR.WAT met intussen veel bijdragen van Jeroen Bosman.

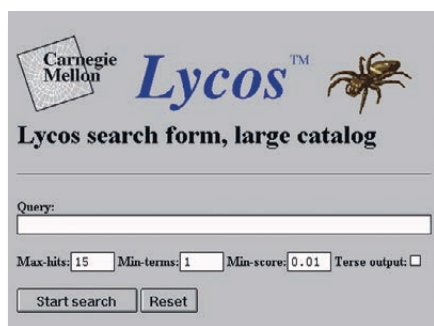
Wie was de grootste?

In de beginjaren van de zoekmachines speelde hun grootte een belangrijke rol. Wie had het grootste deel van het web weten te indexeren? Op de website van SearchEngineWatch (SEW) werd de grootte van de belangrijkste webzoekmachines regelmatig in staafdiagrammen bijgehouden. Meestal waren die cijfers

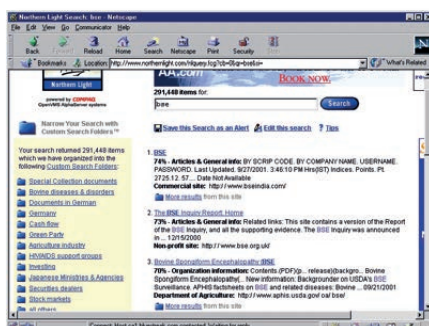

Groei van de indexen (in miljoenen webpagina's) van de zeven belangrijkste zoekmachines in 2001: Google, AllTheWeb (FAST), AltaVista, Inktomi, Webtop, NorthernLight en Excite (SearchEngineWatch, 2001)

afkomstig van de bedrijven zelf, die daar toen nog niet geheimzinnig over deden. Ook waren bij SEW al gauw grafieken te vinden waarin het verloop van die grootte door de jaren heen was af te lezen. Daarin namen de verschillende zoekmachines regelmatig de koppositie van elkaar over. In die beginjaren placht ik tijdens zoekcursussen te waarschuwen dat wat je met die mooie zoekmachines op het web

1994

1997

1997

Kleine geschiedenis van de webzoekmachine; een tijdlijn >>>>>>>>>

1994

Lycos en Webcrawler zijn de eerste enigszins volwassen zoekmachines voor het web. Vooral Lycos, ontwikkeld aan Carnegie Mellon University, zet de toon, al bevat zijn index pas 1,5 miljoen webpagina's. Toepassing van best-match zoeken wordt de algemene standaard: tik wat woorden in en je krijgt eerst die pagina's – als meest relevante – waarin de meeste, maar niet noodzakelijkerwijs alle zoekwoorden voorkomen.

1995

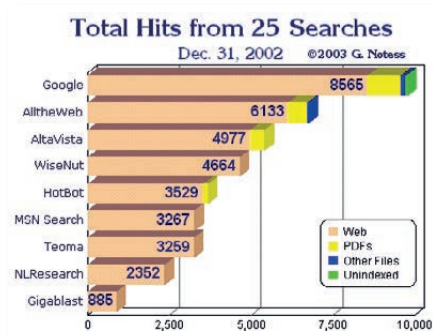
NightN, WWW Worm en Yahoo komen erbij. Yahoo doorzoekt nog alleen de sites in zijn gelijknamige onderwerps-gids (de Yahoo!-directory). Er zijn zo'n 10 miljoen webpagina's doorzoekbaar. Op 15 december wordt AltaVista gelanceerd. Deze door Digital Equipment ontwikkelde zoekmachine wordt de nieuwe standaard voor zoeken op het web.

1996

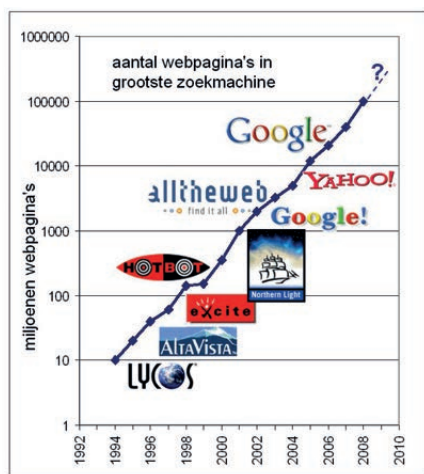
AltaVista krijgt concurrentie van InfoSeek, Hotbot, Excite en OpenText. Hotbot is gebaseerd op de index van Inktomi, een bij Berkeley University ontwikkelde zoekmachine die vooral resultaten voor andere zoekdiensten levert. OpenText dient vooral als reclame voor het softwareproduct dat voor enterprise search op de markt wordt gebracht. Er zijn zo'n 50 miljoen webpagina's doorzoekbaar.

1997

Nieuwe zoekmachines zijn NorthernLight en MSN. Die laatste, van Microsoft, is ook gebaseerd op de Inktomi-index. NorthernLight combineert het gewone zoeken met een automatische categorieïndeling. Pagina's worden daartoe op basis van kennisregels op onderwerp ingedeeld. Enkele jaren later vinden we NorthernLight alleen nog als leverancier van enterprise-searchsoftware. Er verschijnen ook regionale zoekmachines, zoals Euroferret

Totale aantallen resultaten voor Notess' standaard 25 zoekvragen geven een indicatie voor de relatieve groottes van de zoekmachines (SearchEngineShowdown, 2002)

De omvang van de grootste zoekmachine van het moment groeit exponentieel tussen 1994 en 2008. Gegevens tot 2003 afkomstig van SearchEngineWatch; voor de jaren daarna gebaseerd op schattingen van de auteur.

nog helemaal niet beschikbaar. Maar die tijden zijn voorbij. Een verdubbeling elk jaar vormt een aardige illustratie van het verschijnsel exponentiële groei. In minder dan vijf jaar is zo'n factor 20 weggewerkt. En nog eens vijf jaar verder (rond 2007) was de situatie precies omgekeerd en boden de grote webzoekmachines toegang tot 20x zoveel items als die oude hostorganisaties.

Steeds groter

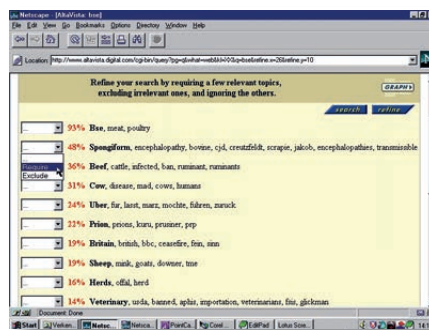
Een verdubbeling elk jaar, waar komt dat cijfer vandaan? In de eerste plaats inderdaad uit gegevens van SEW. In de loop van de tijd kwam daar echter steeds meer discussie over het nut de groottes van zoekmachines te achterhalen. De meeste stopten zelf namelijk met het vermelden van hun omvang; voor hen was het geen marketingargument meer. Men zette nu in op relevantieordening; als die maar goed was, hinderde het niet als je minder had dan de concurrent. Dat idee werd ook door SEW overgenomen. Zelf heb ik dat altijd onzinnig gevonden, want als een zoekmachine de beste resultaten voor een

kon vinden, veel en veel minder was dan wat bij grote online hosts als Dialog of LexisNexis beschikbaar was. Zelfs toen in 1998 de omvang van AltaVista al 100x zo groot was geworden als die eerste 1,5 miljoen pagina's van Lycos uit 1995, zat er nog een factor 20 verschil tussen – in het voordeel van de professionele databaseaanbieders welteverstaan. Dat was ook de tijd waarin – in de eerste jaargang van InformatieProfessional – een artikel

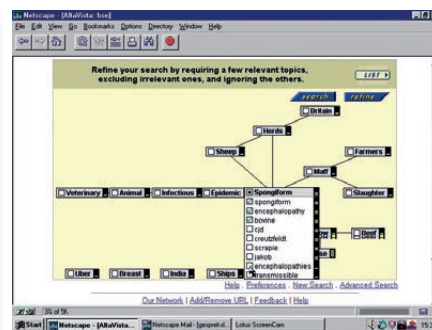
verscheen waarin werd aangetoond dat informatievragen met behulp van de gedrukte OB-collectie sneller beantwoord konden worden dan door op internet te zoeken. De meeste informatie was daar

1998

1998

1998

Kleine geschiedenis van de webzoekmachine; een tijdlijn >>>>>>>>>

(Europese sites, op basis van Muscat retrieval software) en *Ilse* (Nederlandse sites). Er zijn ruim 100 miljoen webpagina's doorzoekbaar.

1998

Zoekmachines veranderen hun standaard best-match zoekalgoritme van 'most of the terms' in 'all of the terms'. Er zijn toch altijd al te veel resultaten waarin de ingetikte zoektermen allemaal voorkomen. Andere factoren dan het aantal aanwezige zoektermen spelen dus de belangrijkste rol bij de relevantieordening.

Excite, Infoseek en Euroferret geven suggesties voor alternatieve zoektermen. Die worden op basis van woordstatistiek uit het al verkregen zoekresultaat afgeleid. Ze zijn vooral bedoeld om zoekacties daarmee in te perken. AltaVista doet dat nog geavanceerder, door termen te clusteren in groepen die in dezelfde context voorkomen. In een grafische presentatie kunnen de termen individueel in een AND- of NOT-relatie worden toegevoegd. Dat interface wordt zo ingewikkeld gevonden dat de optie na een jaar helaas al weer verdwijnt.

1999

Opkomst van de nieuwe grote zoekmachines *Google* en *AlltheWeb* (van het Noorse bedrijf FAST) die een betere relevantieordening bieden, onder meer gebaseerd op de mate waarin naar webpagina's gelinkt wordt. De oudere zoekmachines zoals Infoseek, NorthernLight, AltaVista, Excite en Ilse raken daardoor in de problemen. AltaVista raakt bovendien in opspraak, doordat het laat betalen voor een betere ranking. Door de vele negatieve reacties wordt het ijlings teruggedraaid, maar het kwaad is al geschied. Andere zoekmachine heb-

ben van deze dure les geleerd. Een VOGIN-werkgroep doet een gecontroleerde test naar de reproduceerbaarheid van de grote zoekmachines. Omdat zoekprofessionals toen nog niet verwachtten dat zoekmachines inconsequent en onreproduceerbaar zouden kunnen zijn, werden de negatieve uitkomsten in InformatieProfessional breed uitgemeten. Er zijn zo'n 200 miljoen webpagina's doorzoekbaar.

2000

Webtop schaart zich bij de grote zoekmachines. Het dient ter demonstratie

vraag niet in zijn index heeft zitten, heb je ook niets aan zijn sublieme relevantievolgorde.

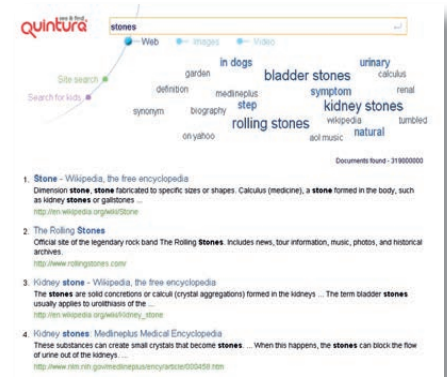
In die tijd ben ik zelf toen maar wat vergelijkingen gaan uitvoeren. Mijn methode was geïnspireerd op de wijze waarop Greg Notess de groottes van zoekmachines vergeleek, op zijn website SearchEngine-Showdown. Hij liet op regelmatige tijden een aantal standaard zoekvragen op alle onderzochte zoekmachines los, telde de aantallen resultaten per zoekmachine bij elkaar op en gebruikte die getallen – statistisch misschien niet helemaal waterdicht – als indicatie voor hun relatieve grootte. Zelf probeerde ik mijn cijfers te relateren aan de laatste nog wel gerapporteerde groottes van die zoekmachines. Mijn simpele redenering: als Google op mijn vragen nu tweemaal zoveel oplevert als acht maanden geleden, dan zal het aantal webpagina's in de hele index ook wel verdubbeld zijn. Ook in InformatieProfessional heb ik in die tijd (2004) wat vergelijkende resultaten tussen een flink aantal zoekmachines gerapporteerd. In het grafiekje (zie pagina 18) zijn al die cijfers – eerst

van SEW, later uit mijn berekeningen – op een logaritmische schaal uitgezet. Dat geeft een mooie rechte lijn, een bewijs van echte exponentiële groei. Bijna 1,5 jaar lang was de omvang van de grootste zoekmachine van dat moment gemiddeld elk jaar vrijwel verdubbeld. Een factor 10.000 in 14 jaar – en als we die allereerste Lycos-index ook meetellen, zelfs een factor 100.000.

Hoe groot nu?

Maar waarom stopt die grafiek ineens in 2008? Daar is een aantal redenen voor:

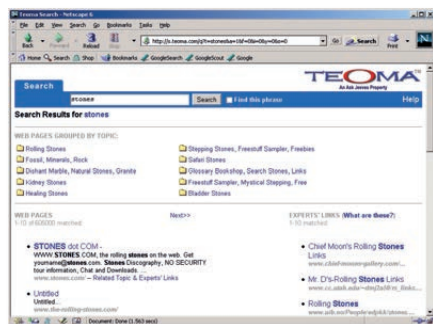
1. Ervaring leerde dat de aantallen resultaten die zoekmachines (en in het bijzonder Google) opgaven te hebben gevonden, steeds onbetrouwbaarder werden, zodat vergelijking met eerdere aantallen eigenlijk niet goed meer mogelijk was.
2. Zoekmachines doen telkens andere dingen met de woorden uit je zoekvraag waardoor het steeds moeilijker wordt een zoekmachine te dwingen echt dezelfde zoekvraag uit te voeren. Vergelijking met eerdere aantallen is ook om die reden niet

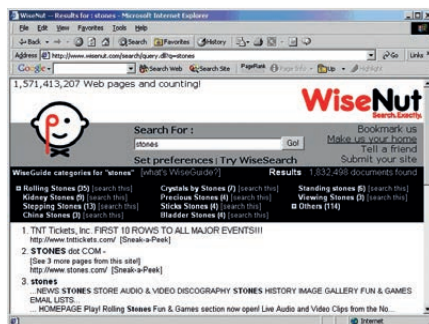
Quintura toont woordenwolk met termen die op basis van woordstatistiek uit het zoekresultaat van Yahoo gegenereerd zijn (2010).

goed meer mogelijk.

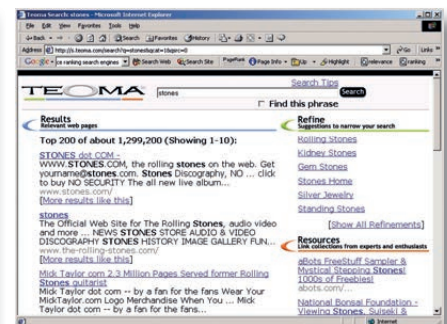
3. Het wordt steeds moeilijker te definiëren wat als afzonderlijke webpagina's of webdocumenten geteld moet worden. Is elke tweet een webpagina? Heb je te maken met een andere pagina als automatisch een iets ander sessienummer in een url wordt verwerkt en een van de 20 blokjes informatie op de pagina verschilt? Zijn gepersonaliseerde pagina's die verschillende gebruikers op dezelfde site te

2001

2001

2002

van de commercieel verkrijgbare Muscat-retrievalsoftware. Daardoor hebben updates wat minder prioriteit, zodat hij weinig populair wordt.

2001

De zoekmachineserie van InformatieProfessional schenkt eindelijk uitgebreid aandacht aan Google dat dat jaar een Webby-award heeft gekregen. Google is de eerste die ook andere soorten documenten dan webpagina's begint te indexeren, zoals pdf's en Word-documenten. Andere zoekmachines (en andere documentformaten) zullen spoedig volgen.

Google indexeert intussen meer dan 1 miljard webpagina's. Teoma en Wisenut zijn twee nieuwkomers. Teoma heeft een nog slimmere methode dan Google om relevantievolgorde uit link-populariteit te berekenen. Beide groeperen hun zoekresultaten op onderwerp. Die context wordt bepaald door statistische woordanalyse.

2002

Gigablast en Exalead zijn twee nieuwe zoekmachines met elk unieke functionaliteit. Teoma past zijn presentatie aan, waardoor zoekresultaten mak-

kelijker op de juiste context kunnen worden ingeperkt door aanklikken van door het systeem gesuggereerde woorden of uitdrukkingen. Als antwoord op een zoekvraag toont het apart een rijtje websites met het karakter van een onderwerpsgids. Omdat Google al zo de 'standaard' is geworden, wordt in de zoekmachineserie van InformatieProfessional maar eens breed uitgemeten wat anderen beter kunnen. Ook wordt het grote 'uitsterven' aangekondigd: Infoseek, Excite, NorthernLight en Webtop hebben het als gewone webzoekmachine opgegeven.

2003

Hoewel het met AltaVista weer beter gaat en Alltheweb moeite doet de grootste te worden, heeft Google toch definitief de positie van belangrijkste zoekmachine veroverd. Yahoo biedt ook een grote zoekmachine, maar maakt daarvoor gebruik van de Google-index.

2004

Omdat Yahoo op eigen benen wil staan, neemt het zowel Inktoni, als AltaVista, als Alltheweb over. Hun gezamenlijke content resulteert in een zeer grote Yahoo-index, maar in AltaVista en Alltheweb zelf blijkt weinig

zien krijgen, verschillende pagina's?

4. De 'dingen' die je op internet vindt zijn steeds minder vergelijkbaar. Tellen de miljarden tweets van 140 tekens even zwaar mee als pdf's van 140 pagina's als je groottes vergelijkt?

Verbetering van zoekvragen

Webzoekmachines hebben een heel nieuwe manier van zoeken geïntroduceerd, doordat ze aan de gebruikerskant heel anders werkten dan de zoeksystemen waaraan informatiespecialisten tot dan toe gewend waren. Vooral het best-match zoeken, dat gebruik van AND-operatoren overbodig maakte, betekende een grote verandering. Maar daar bleef het niet bij; hulp bij het verbeteren van zoekvragen heeft het vinden van relevante informatie ook meer binnen het bereik van niet-professionals gebracht.

Al in 1998 kwam een aantal zoekmachines na elke zoekvraag met een rijtje potentiële zoektermen die met de zoekvraag samenhangen – soms simpel zoals bij Excite, InfoSeek en Euroferret, soms heel geavanceerd, zoals bij AltaVista. Dergelijke op basis van woordstatistiek gegenereerde termen waren meestal bedoeld om zoekresultaten in te perken, simpelweg door een relevante term aan te vinken of aan te klikken. Overigens was die functionaliteit niet echt nieuw, want online hosts als ESA

en Dialog deden anno 1985 al net zoiets, met hun ZOOM- of RANK-commando's. Na een paar jaar verdween die mooie functionaliteit veelal weer geruisloos, of omdat die niet gebruikt werd, of omdat de betreffende zoekmachines verdwenen. Later kwamen nieuwe zoekmachines wel weer met verbeterde versies, zoals Teoma, en Wisenut en nog wat later het Russische Quintura dat enige tijd als front-end op Yahoo fungeerde.

De grote zoekmachines zelf – Google voorop – begonnen geleidelijk suggesties te tonen die al tijdens het intikken van de zoekvraag gegenereerd werden. Maar

die waren vooral gebaseerd op de veelheid aan eerder gestelde vragen waaruit zij konden putten. Bij Google culmineerde dat in het al tonen van wellicht bedoelde resultaten terwijl de vraag nog wordt ingetikt – Google Instant.

Zoekmachines weten het beter

Waar deze technieken vooral voor het verfijnen van de vraag waren bedoeld, introduceerde Google de laatste paar jaar eveneens technieken die de opbrengst van zoekvragen, de recall, ten goede moesten

Zoeken of bladeren

Oude nummers van InformatieProfessional doorbladerend is het interessant de slingerbeweging te zien tussen de populariteit van zoeken en die van bladeren. Na het aanvankelijke enthousiasme over zoekmachines, ontstond rond 1998 geleidelijk onvrede over de verkregen zoekresultaten. De populariteit van onderwerpsguides als de Yahoo! Directory en de OpenDirectory – en in Nederland Startpagina – nam daardoor sterk toe. Ook toen dankzij Google het zoeken weer populair werd, bleef de OpenDirectory op veel zoekwebsites beschikbaar. Teoma leverde als antwoord op zoekvragen apart ook een lijstje met relevante

onderwerpsguiden. Toch was dat maar tijdelijk. Bij Teoma verdwenen de extra lijstjes, de OpenDirectory was op steeds minder sites beschikbaar en waar hij nog was, werd hij steeds minder gebruikt. Veel gespecialiseerde onderwerpsguiden blijken al jaren niet meer geüpdatet.

Toch lijkt er juist nu weer een kentering. Enerzijds zoeken we niet meer, maar laten we ons door onze sociale netwerken adviseren wat interessant is. Anderzijds is 'content curation' ineens een buzzword geworden en dat is eigenlijk een nieuw jasje voor het oude selecteren en beschikbaar stellen van informatie.

Kleine geschiedenis van de webzoekmachine; een tijdlijn >>>>>>>>>

van de oorspronkelijke inhoud te zijn overgebleven. Later in het jaar komt die inhoud geleidelijk weer terug.

Ook Google neemt steeds meer andere bedrijven over en beleeft een succesvolle beursgang. Microsoft mengt zich eindelijk zelfstandig in de concurrentieslag met een eigen *MSNsearch* bèta, later *MSN Live* genoemd. Er kan intussen in 4 à 5 miljard webdocumenten gezocht worden. Wisenut (intussen overgenomen door Looksmart) en Teoma blijven interessante runners-up met elk meer dan 1 miljard webdocumenten.

2005

Ook Amazon mengt zich in de zoekmachinestrijd met *A9*, maar dat wordt geen succes. Google en Yahoo blijven de toon aangeven. Ondertussen hebben ze ook meer dan 20 aparte gespecialiseerde zoeksystemen onder zich, voor allerlei media en informatie-soorten. De 'kleintjes' Gigablast en Exalead groeien ook gestaag door naar 2 miljard webdocumenten.

2006

Door web 2.0-diensten met user generated content en recommendatie lijkt het echte zoeken wat op de achtergrond te raken.

Teoma, al eerder overgenomen door Ask.com, heet nu ook officieel Ask, maar raakt een deel van zijn aantrekkelijke functionaliteit kwijt.

Microsoft lanceert definitief zijn eigen Live-zoekmachine.

Google lanceert zijn Custom Search Engine, waarmee ieder zijn eigen zoekmachine kan configureren. Voor de eerste paar talen wordt vertaald zoeken geïntroduceerd.

2007

Wikipediaoprichter Jimmy Wales komt met veel fanfare met een eigen zoekmachine *Wikia*, die echter geen succes wordt en weer geruisloos verdwijnt. De semantische zoekmachine *Hakia* wordt ook geen Google-killer, al bestaat die nog wel.

2008

Google voert 'universal search' in, waarbij het ook resultaten uit zijn andere zoeksystemen (plaatjes, video's, nieuws, wetenschap, ...) in gewone zoekresultaten verwerkt. Er worden meer dan 100 miljard webdocumenten doorzocht.

komen. Dat begon al met suggesties voor anders (en dus correcter?) gespelde woorden die meer zouden opleveren. Meer geavanceerd was echter het automatisch toevoegen van enkel- en meervoud, andere woordvarianten en samengestelde woorden – zogenaamde lemmatization – en geleidelijk ook meer synoniemen van de oorspronkelijke zoekwoorden.

Het automatisch zoeken op iets anders dan je als zoekvraag hebt ingetikt, omdat de zoekmachine denkt beter te weten wat je bedoelt, wordt door professionele zoekers steeds meer verafschuld. De Britse zoekexpert Phil Bradley bracht dat in zijn blog al tot de uitroep: 'No Google, I know best'. Dat Google uiteindelijk een aparte optie 'Verbatim' introduceerde om toch weer 'woordelijk' te kunnen zoeken, hangt wellicht samen met die sterk gegroeide onvrede.

15 years from now?

Hoewel vijftien jaar maar kortgeleden lijkt, is in die tijd zoveel veranderd, dat vijftien jaar in de toekomst kijken een onzalige gedachte lijkt. Hooguit kunnen we kijken of we verwachten dat al eerder ingezette trends doorzetten en wat die voor informatieprofessionals betekenen.

Een van die trends is dat zoekmachines beweren meer erop uit te zijn antwoorden te geven, dan lijstjes documenten te produceren. Bing afficheerde zich bij zijn introductie als een 'decision engine' en ook Google probeert meer op feitelijkheden in te zetten. Een systeem dat echt alleen antwoorden probeert te geven is natuurlijk WolframAlpha. Toch is ook dat niet echt nieuw. Al in 1996 werd AskJeeves opgericht, dat op wat minder pretentieuze wijze datzelfde doel nastreefde.

Een andere trend is die van de semantiek. Er komen steeds meer semantisch gecodeerde gegevens beschikbaar, zowel als linked open data, als in de vorm van metadata die volgens diverse standaarden in de codering van webpagina's worden verwerkt. Semantische zoekmachines die 'begrijpen' wat in gevonden documenten wordt bedoeld, maar dan ook moeten begrijpen wat wij met onze zoekvragen bedoelen, zouden daarmee geleidelijk tot de mogelijkheden moeten gaan behoren. Een derde ook al niet eens meer heel recente trend is die van de sociale media, waar antwoorden meer door voorkeuren van onze (virtuele) sociale omgeving worden bepaald, dan dat ze van zoekmachines komen.

Gezamenlijk kenmerk van al deze ontwikkelingen is dat daarbij autonoom, zonder te vragen, een heleboel met onze zoekopdrachten wordt gedaan. Of dat is wat informatieprofessionals appreciëren is de vraag, gezien de reacties op Googles eigenmachtige zoekgedrag. Maar dergelijke systemen zijn natuurlijk ook al helemaal niet meer voor ons soort professionals bedoeld. Een vervolgvraag is dan ook of die systemen zo goed worden dat 'zoeken en vinden' helemaal niet meer tot de taken van de informatieprofessional zal gaan behoren. <

Eric Sieverts is redacteur van InformatieProfessional.

Gebruikers van zoekmachines

Enkele gegevens uit *PEW Internet study of Search Engine Use 2012*:

Users are more satisfied than ever with the quality of search results.

Search Engine Users Dislike Personalized Search But Like the Results.

> 91% find what they want most of the time

> 65% see personalization as a bad thing

> 73% think it's trustworthy

> 73% don't want information collected on them

> 55% think quality is getting better

even if it will improve search results.

Bron: <http://pewinternet.org/Reports/2012/Search-Engine-Use-2012.aspx>

2009

Met veel marketinggeweld introduceert Microsoft zijn nieuwe zoekmachine *Bing*. Toch groeit het marktaandeel van Bing na een aanvankelijk piekje niet erg. Google introduceert een soort facet-zoeken, waarmee de verschillende materialen uit de universal search weer uitgesplitst kunnen worden. Met de komst van Twitter en Facebook (en eerder al weblogs) komt er steeds meer belangstelling voor zoeken in het realtime web. De grote zoekmachines pikken dat niet erg consequent en weinig succesvol op.

2010

Yahoo wordt overgenomen door Bing en gebruikt geen eigen index meer. Google introduceert instant search. Het probeert te raden welke zoekvraag je aan het intikken bent en toont daar vast resultaten bij. Google doet ook eerste experimenten met semantische toepassingen. Bij recepten kun je onder andere op ingrediënten inperken. Zoekresultaten worden steeds sterker gepersonaliseerd. Er verschijnen toch weer twee nieuwe zoekmachines: *Blekko* en *DuckDuckGo*.

2011

Google probeert concurrentie met Facebook en Twitter aan te gaan met Google+. Intussen maakt het een puinhoop van zijn interface. Er worden ongevraagd steeds meer variaties aangebracht in je oorspronkelijke zoekvraag. Maar de optie om met + toch exact te zoeken verdwijnt juist. Na veel klachten komt daar een 'Verbatim'-functie voor terug. Intussen worden geavanceerd zoeken, vertaald zoeken en allerlei andere Google-zoeksystemen steeds moeilijker te vinden. Na 18 jaar bestaat Lycos nog altijd als bedrijf en als url, maar zijn inhoud en

zijn functionaliteit betreft het al jarenlang van anderen. Teoma blijkt onder die naam wel nog stiekem een eigen zoekmachine aan te bieden, al was het 5 jaar geleden in Ask opgegaan.

Wapen van openbare bibliotheken in tijden van bezuinigingen

In deze tijden van bezuinigingen moeten openbare bibliotheken overgaan tot de aanval. Een belangrijk wapen in de strijd: public affairs, waarbij alles draait om beïnvloeding van de besluitvorming van buitenaf. Francien van Bohemen en Carin Klompen leggen de betekenis uit van deze relatief jonge tak van sport.

Francien van Bohemen en Carin Klompen

Het is menens. Bibliotheken moeten nu vechten om te kunnen blijven bestaan. Het openbaar bibliotheekwerk is voor het grootste deel afhankelijk van gemeentelijke subsidies – en die subsidies staan hevig onder druk.

Eerst een paar cijfers. De totale baten van openbare bibliotheken bedragen in 2010 574 miljoen euro. 82 procent van de inkomsten van bibliotheken bestaat uit gemeentelijke subsidies. Verder dragen abonneementhouders¹ 12,5 procent bij aan de inkomsten. Slechts een klein deel van de subsidies is afkomstig van rijk en provincie.

Bezuinigingen op bibliotheken bedragen tussen 2012 en 2014 gemiddeld bijna 10 procent.² Hier en daar lopen de bezuinigingen zelfs op tot 75 procent van de gemeentesubsidie. Met als gevolg dat in sommige delen van het land bibliotheekvoorzieningen geheel verdwijnen. Daarnaast wordt 15 miljoen euro overgeheveld vanuit het gemeentefonds naar het rijk om met name een collectie ebooks te kunnen aanbieden. Dit betekent in de praktijk een korting op de gemeentelijke subsidie richting bibliotheek.

Wat doen bibliotheken? Ze gaan over tot de aanval. Ze bedenken nieuwe bibliotheekconcepten om gericht op doelgroepen te kunnen inspelen. Ze gaan de

boer op. Ze positioneren zich daar waar ze kunnen en werken aan hun relaties. Kortom: ze doen actief aan public affairs.

Wat is public affairs?

Public affairs (PA) concentreert zich rond één vraag: hoe krijg ik gelijk? Alles draait om beïnvloeding van de besluitvorming van buitenaf. Het is een relatief jonge tak van sport. PA-functionarissen kom je bijvoorbeeld steeds meer tegen in Nieuwspoort, het journalistencentrum van het parlement. Dit is van oudsher de plek waar pers en politiek elkaar ontmoeten. Dankzij zijn informele karakter in een goede en beschermde omgeving voorziet het centrum in informatieuitwisseling, relatiebeheer en beleidsbeïnvloeding.

Ook bibliotheken zien steeds meer de noodzaak tot lobbyen. Er gebeurt veel op

landelijk en provinciaal niveau. Bovendien zijn lokale bibliotheken zelf actief.

Landelijke lobby

Brancheorganisatie Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) heeft veel ervaring met lobbywerk voor de bibliotheekbranche. Dat gebeurt met een grondige analyse, formulering van de aanpak en inzet van het grote netwerk en alle krachten in het veld.

Een voorbeeld. In 2007 liep de opdracht van het Procesbureau Bibliotheekvernieuwing ten einde. Dit bureau had in opdracht van het ministerie van OCW de bibliotheekvernieuwing in gang gezet. Op dat moment was het onderwerp van gesprek tussen de overheden: hoe wordt de bibliotheekinnovatie-impuls (20 miljoen euro) de komende periode ingezet voor het openbaar bibliotheekwerk? Over de vraag naar het wat was consensus. Minstens zo belangrijk was wie van de overheden er aan de knoppen zou gaan draaien.

Om ervoor te zorgen dat de spelers in de verschillende gremia niet alleen zouden praten over wie er aan de knoppen zou draaien bij bibliotheekvernieuwing, maar ook dat er daadwerkelijk iets gedaan werd ten goede van het openbaar bibliotheekwerk, werd een lobbycampagne gestart.

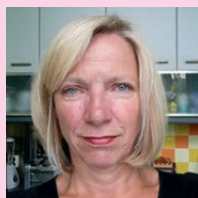
‘Public affairs kan op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau plaatsvinden’

Definities

Public affairs: het strategische proces van inspelen op politieke besluitvorming, op verandering in de maatschappij en in de publieke opinie, dat van invloed is op het functioneren van de eigen organisatie.

Lobby: informeel beïnvloeden van formele besluitvorming. Of, aldus professor Rinus van Schendelen, 'op een onorthodoxe wijze proberen je gelijk te krijgen'.

Wie zijn...

Francien van Bohemen is secretaris van de commissie strategie en public affairs bij de Vereniging van Openbare Bibliotheken. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor PR en PA van de VOB.

Carin Klompen is hoofd Stadsbibliotheek Centre Céramique. Zij is redacteur van InformatieProfessional.

Weet waarvoor je loopt. Een goede lobby is niet de oplossing voor de financieringsproblemen van de bibliotheek. Lobbyen voor geld wordt bijna nooit gehonoreerd, zeker in tijden van bezuinigingen niet. Het moet duidelijk zijn waar je geld voor nodig hebt. Er moet een ambitie, een droom zijn. De kunst is om anderen deelgenoot – en als dat kan supporter – te maken van die ambitie. Dan creëer je draagvlak voor het doel dat je wilt bereiken.

heb je doelen helder

1

Weet wanneer en waar de beslissingen genomen worden. Een lobby nadat de zaak al door de gemeenteraad is, zal weinig opleveren. Weet wanneer wat op de agenda staat en realiseer je dat 'de' agenda door toevallige omstandigheden geregeld wordt en je zaak er zo weer vanaf kan vallen.

ken de procedures

2

De ambtelijke lijn is de beste lijn om zaken te regelen. Ambtenaren schrijven de stukken en zijn professioneel verantwoordelijk voor het beleidsterrein. Een goede ambtenaar wil het beste voor zijn beleidsterrein. Zorg voor een goede relatie met hen.

richt je op de vierde macht

3

Gelijk hebben, is iets anders dan gelijk krijgen. In de lobby probeer je gelijk te krijgen. Anderen moeten dat geven. Een lobbyplan voorziet in een drietal scenario's. Idealiter het best-case-, het worst-case- en het middle-casescenario. In deze scenario's worden de ontwikkelrichtingen geschetst. De scenario's helpen de strategie te bepalen en aan te passen als de ontwikkelingen wijzigen. Houd daarbij in gedachten dat een lobbyplan geen projectplan is. In een lobby beïnvloed je besluitvorming. Anderen zitten aan de knoppen. Bijstelling van je lobby is een permanent punt van aandacht. In de planning wordt rekening gehouden met de procedures en de mijlpalen daarin.

maak lobbyplan en -planning

4

Public affairs in 8 stappen

voorzichtig met publiciteit en media

8

Public affairs speelt zich af op kousenvoeten. Media kunnen worden ingezet voor positionering van je zaak en het verwerven van medestanders voor de hogere doelen van je organisatie. Kijk wel goed wanneer en waarvoor je de media wilt gebruiken. Bij gevoelige situaties of midden in een crisis, kan het gebruik van de media zich juist tegen je keren. Via het gebruik van media bouw je aan een relatie met het publiek zonder rechtstreekse lobbydoelen.

heb je interne organisatie op orde

7

Zorg dat de rollen in de eigen organisatie helder zijn. Maak een lobbyteam waarin directeur/directeur-bestuurder, inhoudelijk deskundige en lobbyist/public affairs-functionaris samenwerken in de lobby. Zorg voor één *talking head* naar buiten. Combineer dit liefst niet met communicatie of PR.

6

weet wat er speelt

Zorg voor een goede monitor van wat er speelt en houd de informatie actueel. Wat vandaag relevant is voor een partij in de arena, kan morgen anders zijn. Weet welke argumenten er spelen en houd daar rekening mee.

5

doe aan arena-management

Analyseer welke spelers er in de arena zijn en welke belangen zij hebben. Uit deze analyse kunnen 'vrienden', 'vijanden' en 'publiek' gedestilleerd worden. Elk van de partijen in de arena vraagt een eigen aanpak. Vergeet niet dat het publiek een relevante rol kan spelen. Het publiek kan je zaak toegenegen zijn en als sympathisant optreden. Het kan zich echter ook tegen je keren. Dat laatste wil je natuurlijk niet, daarom beïnvloed je ook deze spelers in het veld.

'PA-functionarissen kom je steeds meer tegen in Nieuwspoot'

De commissies van VNG en IPO zouden in het najaar van 2007 hun advies uitbrengen. In de zomer van dat jaar werden via de lokale bibliotheekdirecteuren afspraken gemaakt met commissieleden van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO). Nagenoeg alle bestuurders en raadsleden werden samen met de bibliotheekdirecteur benaderd en vaak ook bezocht om toe te lichten waarmee het bibliotheekwerk het beste geholpen zou zijn. De gemeentelijke bestuurders toonden veel realiteitszin. Men was ervan overtuigd dat een digitale bibliotheek die er echt toe doet, geen zaak is die op gemeentelijk niveau gerealiseerd kan worden. De VNG-commissie besloot om het rijk de rol van centrale aansturing en coördinatie te geven die nodig is om de digitale bibliotheek te realiseren. Het vernieuwingsgeld

kon worden besteed via een nieuw opgerichte Stichting Bibliotheek.nl, die tot op heden verder werkt aan de ontwikkeling van de digitale bibliotheek. Daarmee koos het bestuurlijk overleg tussen rijk, IPO en VNG voor een aanpak die niet vanzelfsprekend is in ons gedecentraliseerd stelsel.

Dat doet de bieb!

Ondertussen geeft de VOB haar leden een steun in de rug met de campagne 'Dat doet de bieb!', onderdeel van het grotere programma 'De Bibliotheek in actie'. De VOB startte dit programma om bibliotheken te ondersteunen bij de bezuinigingen. Uitwisselen van kennis en informatie, zelfvertrouwen versterken en de noodzakelijke verandering inzetten vormen 'De Bibliotheek in actie'.

Voor 'De Bibliotheek in actie' is kennis en ervaring van bibliotheekdirecteuren gepubliceerd in twee brochures.³ Deze werden tijdens een dinerconferentie gepresenteerd. Deze bijeenkomst werd ten volle benut om kennis en ervaring in de branche te delen en zo beter voorbereid te zijn op de bezuinigingen en alle beperkende maatregelen van dien. Ook startte er een reeks workshops waarin bibliotheekdirecteuren in kleinere kring samenwerken aan het omgaan met bezuinigingen en het inzetten van de noodzakelijke ver-

anderingen om hun bibliotheek toekomstbestendig te maken.

Terug naar 'Dat doet de bieb!'. In dit programma worden bibliotheken gestimuleerd en uitgedaagd om zich beter te verkopen. Een van de programmalijnen is een public affairs-survival. Bibliotheken hebben ingetekend om met teams deel te nemen aan het programma. Tussen oktober 2011 en zomer 2012 worden deze teams met creatieve en ludieke opdrachten aan het werk gezet om hun bibliotheek beter op de kaart te zetten. Uitvoering van deze opdrachten is public affairs en positionering van de bibliotheek in de praktijk. Aan het einde van de campagne staat de lokale bibliotheek beter op de kaart en wordt het beste PA-team van Nederland gekozen.

In de opdrachten ontwikkelen de deelnemers nieuwe vormen van communicatie die de brede, maatschappelijke taak van de bibliotheken voor het voetlicht brengen. De communicatieoplossingen worden gedeeld met het hele veld. Tevens wordt een toolkit ontwikkeld ter ondersteuning van de communicatie (persberichten, artikelen, argumenten pro bibliotheekwerk et cetera).

Ook is een ambassadeursnetwerk in de maak. Elf bekende Nederlanders treden op als ambassadeur in 'Dat doet de bieb!'. Zij vertellen wat de bibliotheek voor hen betekent en steken bibliotheekmedewer-

OB Oosterhout: 'We hebben onze maatschappelijke waarde duidelijk gemaakt'

Het zal aangevoeld hebben als een race tegen de klok. De aankondiging van de bezuinigingen bij de OB Oosterhout moest zo snel mogelijk opgevolgd worden door acties. 'Kort nadat de bezuinigingen bekend werden, hebben we allerlei activiteiten georganiseerd,' zegt directeur Theo Peeters. 'Zo hebben we een actie opgezet rondom een lezing van Adriaan van Dis. Hij heeft niet alleen een handtekening onder ons statement over het belang van de bibliotheek gezet, maar ook een pleidooi hierover gehouden. De krant heeft zijn verhaal letterlijk overgenomen als opiniestuk.'

Ook in de bibliotheek zelf startten acties. 'We hebben voorbeeldbrieven gemaakt die mensen konden versturen naar de gemeenteraad. Verder

hebben we in twee-en-halve week 7.800 handtekeningen opgehaald, afkomstig van mensen die de bibliotheek steunen. In een soort protestmars zijn we met een paar honderd mensen richting het stadhuis gegaan en hebben we de handtekeningen aangeboden. Dat heeft wel indruk gemaakt.'

'Verder hebben we ambassadeurs van de bibliotheek aangesteld, zoals de stadsdichter en een lokale historica. Ook hebben we dossiers gemaakt voor raadsleden en journalisten met veel informatie over de bibliotheek. Dat werkte heel goed. Het zorgde er echt voor dat mensen de rol van de bibliotheek in de samenleving beter gingen begrijpen.'

De acties kregen veel aandacht in de regionale

pers. Wat dat betreft waren ze een succes te noemen, zegt Peeters. Maar de meeste bezuinigingsmaatregelen werden er niet door van tafel geveegd. De bibliotheek in de gemeente Oosterhout moet nog steeds 378.000 euro bezuinigen, ofwel zo'n 24 procent van het budget. Op een begroting van vijf miljoen komt de totale bezuiniging voor Theek 5, de samenwerkende bibliotheken van de gemeenten Oosterhout, Gilze-Rijen, Dongen, Drimmelen en Geertruidenberg, neer op acht ton. In 2013 moet dat gerealiseerd zijn. 'Natuurlijk hadden we dat liever anders gezien. Maar wat wel gewerkt heeft, is dat we de maatschappelijke waarde van de bibliotheek heel duidelijk hebben kunnen maken,' aldus directeur Peeters.⁷

kers een hart onder de riem. Hun uitspraken en pleitbezorging voor de bieb worden verwerkt in filmpjes, foto's en posters. Deze materialen kunnen alle bibliotheken gebruiken voor promotie en lobby van de bibliotheek.⁴

Lobby op provinciaal niveau

Op provinciaal niveau worden manifesten en brochures uitgegeven, waarin de bibliotheken zich niet autonoom profileren, maar als onderdeel van een breed bibliotheeknetwerk. Brabant, Groningen, Gelderland en andere provincies gingen hierin voor.

Onlangs publiceerde ook de Vereniging Limburgse Bibliotheken haar manifest. In een mooi uitgegeven publicatie wisselen foto's uit de praktijk en korte teksten en testimonials elkaar af. Het manifest geeft aan wat de prioriteiten zijn van de Limburgse bibliotheken en welke positie zij innemen binnen de netwerken waarin zij opereren. Het manifest wordt gebruikt richting de provinciaal gedeputeerde, de lokale gemeenteraad, B&W en richting de ambtenaren en samenwerkingspartners. Ook de Gelderse bibliotheken hebben kortgeleden een folder uitgebracht waarin zij vanuit het perspectief van de bibliotheekdirectie hun visie geven op het belang van het bibliotheekwerk voor bepaalde doelgroepen. Opvallend detail: de meeste Gelderse bibliotheekdirecteuren lieten zich voor het manifest fotograferen met boeken.

Ook in de manifesten van andere provincies wordt stevig aangegeven wat de betekenis is van de bibliotheek voor zowel de individuele burger als voor de gemeente c.q. de maatschappij. Termen als kenniseconomie en sociale cohesie komen in de manifesten regelmatig terug. De belangrijkste functies die in iedere provincie vooropstaan, zijn nog altijd: lezen, mediawijdsheid, cultuur, debat en ontmoeting en informatie. In de diverse provincies zijn de manifesten goed ontvangen en geven aanleiding tot dialoog en discussies over de functie en de noodzaak van de openbare bibliotheek.

Lobby op lokaal niveau

Op lokaal niveau houden bibliotheekdirecteuren zich actief bezig met public affairs-trajecten. Daarnaast bedenken ze nieuwe

bibliotheekconcepten, waarmee ze de boer op gaan. Want om de tering naar de nering te zetten, veranderen ze hun beleid drastisch. Dit betekent dat zij het oude beeld van wat de bibliotheek is, loslaten. Samen met hun wethouders maken zij keuzes, waarbij ze innovatie hoog in het vaandel houden. Dat laatste wordt goed geïllustreerd in de VOB-uitgave *Bezuiniging als breekijzer*.⁵ Deze publicatie behandelt situaties waarin bezuinigingen hebben geleid tot een veranderend bibliotheekbeleid. Daarnaast worden maatregelen genoemd die bijdragen aan gewenste verandering van beleid en het versterken van de positie van de bibliotheek waardoor bibliotheken toekomstbestendiger worden. Bibliotheekdirecteuren uit onder andere Rotterdam, Gouda en Amersfoort lichten hun beleidskeuzes en acties toe met voorbeelden en geven allerlei handzame tips.

In 'De Bibliotheek in actie'-publicatie *Interactie met publiek in woelige tijden*⁶ komen bibliotheekdirecteuren aan het woord over de kansen en keerzijden van de moeilijke periode waarin zij zich bevinden. De directeuren vertonen ondernemerschap, voeren uitgekiende lobby- en

'Belangrijk is dat je als direct betrokkene de bal aan de voet houdt'

communicatieacties uit en mobiliseren zelfs hun publiek.

Bibliotheken worden steeds inventiever en actiever als het gaat om de positionering van hun bibliotheek in de gemeente. Ze zoeken hierin hun eigen weg, zoals de voorbeelden in Oosterhout en Vlissingen (zie kaders) illustreren. Belangrijk is dat je als direct betrokkene de bal aan de voet houdt. De bibliotheken in Oosterhout en Vlissingen laten zien dat ze zelf het initiatief nemen, met eigen oplossingen komen en tonen aan dat ze constructief meedenken aan het oplossen van het bezuinigingsprobleem. Zodra je zelf aan zet bent,

advertentie

Mediaservice

Ingressus helpt
bij het bestellen
en uitleenklaar
maken van uw collectie

INGRESSUS

Meer weten?

info@ingressus.nl / 010-2060260

www.ingressus.nl

‘Goede lobby is niet de oplossing voor financieringsproblemen van de bibliotheek’

kom je sterker over en word je gezien als een serieuze partij.

Tot slot

De resultaten van de public affairs-inspanningen van bibliotheken kunnen nogal van elkaar verschillen, zoals ook de voorbeelden hier laten zien. Winst wordt behaald uit het feit dat bibliotheken vanuit hun public affairs-activiteiten allerlei partijen goed informeren over hun functies en draagvlak creëren voor de noodzaak van het bibliotheekwerk voor bepaalde groepen in de maatschappij. Op het moment dat bibliotheken actief hiermee aan de gang gaan, wordt vaak tegelijkertijd een beleidstraject ingezet om een andere invulling van het bibliotheekwerk te realiseren. Dit wordt gedaan als antwoord op beperkende maatregelen die vanuit de gemeente worden opgelegd, zoals het voorbeeld van de bibliotheek Vlissingen laat zien.

Niet altijd worden bezuinigingen afgewenteld na de inspanningen van een bibliotheek, maar wethouders, beleidsambtenaren, samenwerkingspartners van de bibliotheek en burgers worden zich door de public affairs-activiteiten meer bewust van de functie van de bibliotheek en het belang ervan. Wethouders en hun beleidsambtenaren krijgen hierdoor meer denkkracht en ook begrip om mee te gaan in alternatieve oplossingen, om toch de bibliotheekfunctie te kunnen behouden. Vaak worden daarbij keuzes gemaakt voor bepaalde doelgroepen en worden nieuwe combinaties gemaakt, waarbij de bibliotheek met samenwerkingspartners uit de eigen omgeving toch haar dienstverlening op een bepaald niveau kan aanbieden.

Een ander voordeel is dat bibliotheek-medewerkers door public affairs-activiteiten meer als ambassadeur van de eigen organisatie gaan optreden, zoals

OB Vlissingen: ‘En toen kwam dat krantenartikel’

BEZUINIGINGEN Gemeente wil alleen nog buurtvestingen en schoolmediatheken Vlissingen wil bibliotheken sluiten

Artikel uit Provinciale Zeeuwse Courant, 14/2/2011

Op het moment dat de bezuinigingen zich aandienen, kreeg de bibliotheek Vlissingen te maken met een nieuw college van B&W, een college dat zich niets aantrok van eerder gemaakte afspraken. Er werd gesproken over een halvering van de subsidie.

In plaats van in de verdediging te schieten stelde de bibliotheek zich proactief op: zij besloot zelf bezuinigingsplannen te ontwikkelen.

Kees Haman, directeur OB Vlissingen: ‘Met de bibliotheekcommissie van de gemeente hebben we besproken wat onze mogelijkheden waren. We hebben uiteindelijk zelf voorgesteld om 27 procent te bezuinigen. En dat percentage is het ook geworden. Ons voorstel ging echter niet alleen om een geldbesparing, maar ook om een

koerswijziging. We stelden voor om de centrale vestiging te sluiten en ons te concentreren op educatieve functies en op de digitale bibliotheek. Ter vervanging van de centrale bibliotheek wilden we een kleine vestiging in het stadhuis, zodat 90 procent van de bezuinigingsopdracht door dalende huisvestingskosten kon worden gerealiseerd.’

Wat was de reactie vanuit het college? ‘We hadden maar een A4’tje nodig om ons plan uit te leggen. Natuurlijk hebben we het ook mondeling toegelicht. Het college was enthousiast, vooral over de mogelijkheid om onmiddellijk vier ton en op termijn vijf ton te bezuinigen – en toch te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. De besparingen waren te realiseren door gebouwen te verkopen, efficiënter te werken en het natuurlijk verloop van het personeel. De meeste medewerkers zouden we kunnen houden.’

‘We zijn het voorstel toen gaan uitwerken. Tijdens dat proces hadden we veel overleg met de wethouder. In december 2010 hebben we het uitgewerkte plan succesvol gepresenteerd in een besloten raadsvergadering. Op dat moment hadden we het breedst denkbare politieke draagvlak.’

Toen kwam er een artikel in de Provinciale Zeeuwse Courant met als kop ‘Vlissingen wil bibliotheken sluiten’. ‘Dat was funest. Men vroeg zich af hoe je als gemeente de bibliotheek kunt sluiten. Ons persbericht was natuurlijk heel genuanceerd, maar van die nuance was in de kop niets en in het artikel weinig overgebleven.’

nu gebeurt in het landelijke project ‘Dat doet de bieb!’. Zo wordt public affairs een breed gedragen taak voor en door medewerkers en blijft het niet hangen bij directie en management. De boodschap over het belang van het bibliotheekwerk voor de eigen gemeenschap wordt op deze manier op verschillende manieren overgedragen. De positie van de bibliotheek wordt er sterker van en er komt meer draagvlak voor het bibliotheekwerk.

Noten

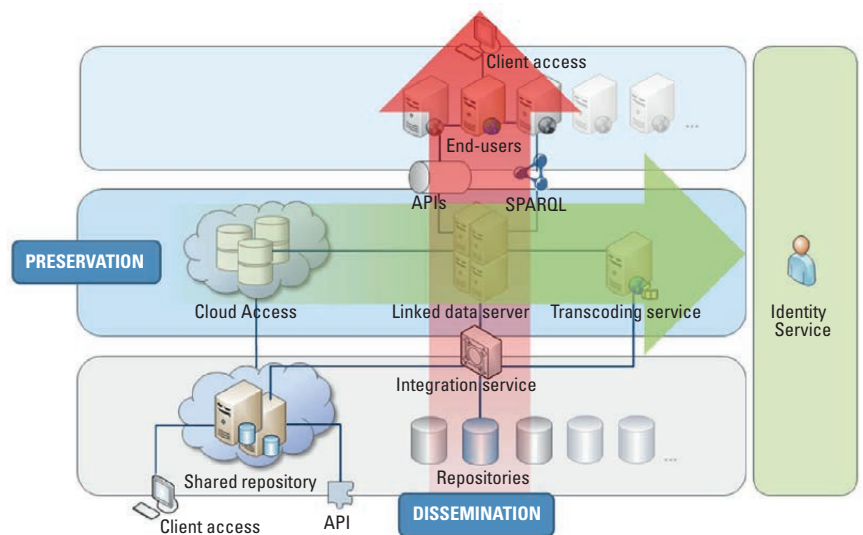
- 1] CBS statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=70763ned&D1=a&D2=a&HDR=T&STB=G1&VW=T.

- 2] Gemeentelijke bezuinigingen op openbaar bibliotheekwerk: Ontwikkeling van het bibliotheeklandschap in de periode 2010-2014. Onderzoek in opdracht van SIOB, april 2010.
- 3] *Bezuiniging als breekijzer: bibliotheekdirecteuren over de relatie tussen bezuinigingen en innoveren.* – Den Haag: VOB, 2011, en *Interactie met publiek in woelige tijden: bibliotheekdirecteuren over kansen en keerzijden.* – Den Haag: VOB, 2011.
- 4] Zie www.datdoetdebieb.nl.
- 5] *Bezuiniging als breekijzer: bibliotheekdirecteuren over de relatie tussen bezuinigingen en innoveren.* – Den Haag: VOB, 2011.
- 6] *Interactie met publiek in woelige tijden: bibliotheekdirecteuren over kansen en keerzijden.* – Den Haag: VOB, 2011.
- 7] Citaten uit: *Interactie met publiek en politiek in woelige tijden* – Den Haag: VOB, 2011.

Op weg naar een Vlaams Instituut voor Audiovisuele Archivering

Het nieuwe Vlaams Instituut voor Audiovisuele Archivering (VIAA) wacht nog op definitieve beslissingen van de overheid. Intussen laat het Archipelproject met een handboek en een demonstratieplatform zien wat er mogelijk is op het gebied van digitaal archiveren en delen van beeld en geluid.

Jeroen Poppe, Sam Coppens en Olga Van Oost

Architectuur demonstratieplatform

Bron: Raf Vandesande, Demonstratieplatform, Architecture and technical design, 2011, p. 4.

Wie zijn...

Jeroen Poppe was gedurende het Archipel-project werkzaam bij FARO als projectmedewerker. Hij was betrokken bij de meeste deelaspecten van het project, voornamelijk het onderdeel rondom digitaal archiveren en de projectcommunicatie.

Sam Coppens is onderzoeker bij IBBT-MultiMedialab, een onderzoeksgroep van de Universiteit Gent. Hij is specialist in digitaal archiveren en speelde een sleutelrol bij het ontwikkelen van het demonstratieplatform.

Olga Van Oost was verantwoordelijk voor de projectcommunicatie. Ze speelde tevens een belangrijke rol in het maatschappelijk-strategisch onderzoek dat binnen Archipel plaatsvond. Ze is verbonden aan FARO en aan de Vrije Universiteit Brussel, onderzoeksgroep IBBT-SMIT.

'Vlaanderen heeft geen digitaal langetermijnarchief voor culturele digitale objecten'

In Vlaanderen wordt een grote diversiteit van actoren die actief zijn in de kunsten, het cultureel en wetenschappelijk erfgoed en het onderwijs- en onderzoeksveld, geconfronteerd met de technische en organisatorische uitdagingen van digitale langetermijnarchivering. In het Archipelproject is onderzocht hoe een netwerkgerichte aanpak kan bijdragen tot het opzetten van een digitale archiefinfrastructuur in Vlaanderen. Hiervoor zijn verschillende innovatieve technologische oplossingen onderzocht en getest. Het project had betrekking op zowel audio, video, foto's, tekst, mixed media alsook complexere datasets uit de humane wetenschappen, met uitzondering van software. Dit alles in aanloop naar het Vlaams Instituut voor Audiovisuele Archivering (VIAA), dat waarschijnlijk gehuisvest wordt op de site van De Waalse Krook,¹ samen met een bibliotheek en een centrum voor nieuwe media (zie kader). Met het digitaliseren van documenten zijn de meeste organisaties intussen wel vertrouwd. Maar wil men geluidsopna-

mes of bewegend beeld digitaliseren, dan komt men in een andere wereld terecht. Een wereld die de meeste organisaties veel minder goed kennen. Archipel leverde verschillende hulpmiddelen op die de digitaliserende organisaties een heel eind op weg brengen. Dit zowel op technisch als op organisatorisch vlak. Om te beginnen is er een uitgebreid online handboek² samengesteld. Dit handboek bevat informatie over zowel de organisatorische als de technische kant van het digitaliseren. Ook het voortraject, met voorbereidingen zoals het schoonmaken en restaureren van de dragers, komt aan bod. Auteursrechtelijke kwesties worden eveneens in dit handboek behandeld. Naast het boek bracht Archipel een planningstool uit waarmee men een digitaliseringsproject kan voorbereiden en beheren. Dit is een sjabloon in het open-sourceprogramma OpenProj en kan vrij worden bewerkt. Na het verzamelen van de informatie over dergelijke projecten ontwikkelde Archipel materiaal voor een driedaagse cursus. Deze cursus is in het voorjaar van 2011 gehouden.

Digitaal archiveren en ontsluiten

Het demonstratieplatform van Archipel richt zich op twee zaken: disseminatie van metadata zoals linked open data, al dan niet met aan die metadata gekoppelde digitale objecten, en de langdurige archi-

vering van de digitale objecten alsook van hun metadata.

Maar wat is linked open data⁴ eigenlijk? Dit is een manier van metadatapublicatie, waarbij de metadata ook worden aangeboden in een machineleesbare variant, die andere platformen/machine-agents gemakkelijk de data laat interpreteren. Tevens zijn de beschrijvingen hier 'resource-based', wat wil zeggen dat elke entiteit waarnaar wordt gerefereerd in de metadata, een aparte resource wordt. Dit laat 'disambiguatie' toe: een naam van een persoon is niet uniek, maar een resource die de persoon beschrijft wel. Alle gelinkte informatie kan op deze manier ook worden aangeboden aan de eindgebruikers als verwante informatie. Een voorbeeld hiervan is een persoon. Deze kan in de metadata als een string worden meegegeven. In linked open data krijgt deze persoon een aparte resource en de string wordt dan de naam van die resource. Dit laat toe om de resource te linken met andere resources op het web die dezelfde persoon beschrijven, zoals een persoon uit Dbpedia.³ Dbpedia is een initiatief met als doel informatie uit Wikipedia als linked open data beschikbaar te maken.

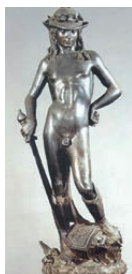
Repository's aan elkaar koppelen

Archipel is uitgegaan van een toekomst waarin verschillende organisaties elk een eigen repository hebben om hun content te bewaren en online te ontsluiten. De vraag was hoe men deze repositories aan elkaar kan koppelen. Dit is gebeurd via het OAI-PMH-protocol (Open Archives Initiative, Protocol for Metadata Harvesting),⁵ een uitwisselingsprotocol voor metadata. Dit laat het demonstratieplatform toe om de metadata uit de repositories te trekken, te mappen naar een gemeenschappelijk metadatamodel (Dublin Core), om te vormen naar linked open data en vervolgens op te slaan in een triplestore (opslagsystemen voor (meta) data die in RDF zijn uitgedrukt). Het gebruik van een triplestore versnelt het uitvoeren van zoekopdrachten op heel grote hoeveelheden metadata. Een triplestore is een semantische databank die niet alleen trefwoorden bevat, maar ook de relatie tussen het trefwoord en het object beschrijft. Dat maakt het moge-

Waar blijft het VIAA?

De Vlaamse regering verrichtte de voorbije jaren inspanningen om kennis en technologie op te bouwen rondom het digitaal archiveren. Eerst was er BOM-Vlaanderen (media & cultuur), daarna Archipel (cultuur) en zusterproject Vlaanderen in Beeld (media) en toen... werd het stil. De drie projecten zouden leiden tot een digitale archiefdienst (VIAA) voor audiovisuele content en later ook andere culturele content. De oprichting van een dergelijk instituut staat ook in het Vlaams regeerakkoord. Toch blijft het wachten op een definitieve beslissing. Uiteraard zijn de economische crisis en de daarmee samenhangende besparingen een rea-

liteit waar ook de Vlaamse regering niet omheen kan. Dit neemt niet weg dat Vlaanderen momenteel geen digitaal langetermijnarchief heeft waar men met culturele digitale objecten terecht kan. De regering lijkt ook enige terughoudendheid te vertonen wanneer de stap moet gezet worden van tijdelijke projecten naar structurele financiering. Langetermijnbewaring is nochtans onmogelijk zonder deze structurele financiering. Hopelijk neemt de regering in de nabije toekomst een definitieve beslissing over de oprichting van het VIAA. De nood aan een dergelijk instituut is immers bijzonder groot.

Resource

'Archipel is uitgegaan van een toekomst waarin organisaties elk een eigen repository hebben'

ALL AVAILABLE METADATA ABOUT DAVID

Item

DUBLIN CORE METADATA

MARC METADATA

SPECTRUM METADATA

Records

Basisconcepten van OAI-PMH
Bron: Sam Coppens, Demonstratieplatform, Harvesting metadata using the OAI-PMH protocol, 2011, p. 4.

het contentmanagementsysteem Drupal. Dit laat toe om Drupal-views te genereren op basis van SPARQL-zoekopdrachten via de SPARQL-Viewsmodule. Deze SPARQL-Drupalintegratie was nog nooit eerder verwezenlijkt.

Websites op maat

De verschillende websites koppelden behalve het demonstratieplatform ook nog andere databanken die van nut konden zijn voor de website en zijn doelgroep. De metadata van deze andere databanken

lijkt om op een slimme manier te zoeken. Tevens ondersteunt zo'n triplestore het publiceren van zijn metadata als linked open data. Het achterliggende idee is om niet alleen zoekresultaten te leveren die de gebruiker vraagt, maar ook verwante informatie die voor de eindgebruiker interessant kan zijn.

één metadatamodel moeten ondersteunen (Dublin Core) om alle data te kunnen doorzoeken en raadplegen. De geharveste metadata zijn te bevragen via SPARQL, een semantische zoektaal. SPARQL is door Archipel gekoppeld aan

SPARQL-Drupalintegratie

Boven op het demonstratieplatform bouwde Archipel verschillende websites. Deze websites hebben toegang tot alle geharveste en gelinkte metadata. De geharveste metadata zijn afkomstig van verschillende repositories die elk hun eigen metadatamodel gebruiken. Het platform heeft deze metadata gemapt naar Dublin Core, om alle verzamelde data uit de verschillende repositories als één geheel te kunnen doorzoeken en beheren. Dit heeft als voordeel dat de websites slechts

advertentie

Pictura heeft één doel voor ogen: cultuur en erfgoed inspirerend toegankelijk maken.

Wij zoeken een

Accountmanager

digitalisering en websites

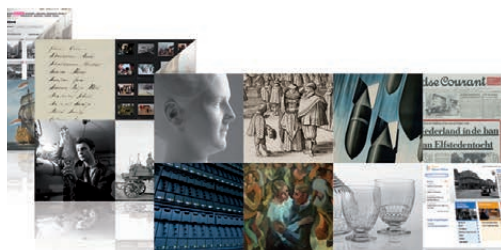
40 uur per week

Vanwege groei in onze opdrachtenstroom, zijn wij voor onze afdeling Sales, Communicatie & Marketing op zoek naar een professional in de sales. Ben jij commercieel sterk en vind je het leuk om iets te betekenen voor de erfgoedsector? Dan zijn wij op zoek naar jou!

Voor meer informatie over de inhoud van deze uitdagende functie, kijk op onze website: www.pictura-im.nl of neem contact met ons op:

Wim Karels, Teamleider Sales, 072-5355767

Annemarie Roozendaal, HR Manager 072-5355752

Sharing idea's, enriching your cultural heritage

www.pictura-im.nl

Projectpartners

Archipel werd gesubsidieerd door het IWT. Het IWT is het Agentschap voor Innovatie door Wetenschappelijk en Technologie^a dat valt onder minister voor Wetenschapsbeleid, Ingrid Lieten. Het project werd bij IWT ingediend en vervolgens uitgevoerd door een consortium van twaalf organisaties. Een lijst met de projectpartners vindt u op de projectwebsite: www.archipelproject.be/over-archipel/partners

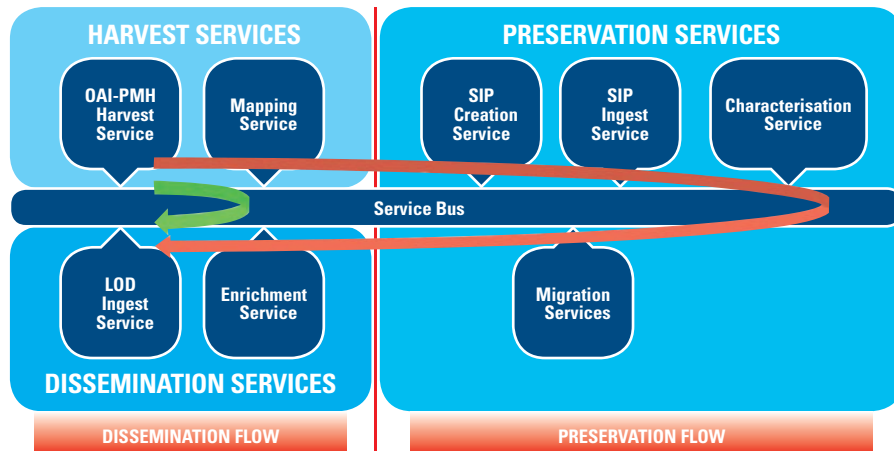
‘Boven op het demonstratieplatform bouwde Archipel verschillende websites die toegang bieden tot geharveste en gelinkte metadata’

worden dus niet gekopieerd naar het demonstratieplatform, maar worden via een federated search geraadpleegd. Bij een zoekopdracht op een website wordt dus niet alleen de content doorzocht die op het platform zelf is opgeslagen, maar ook de content van andere repositories. Hierdoor kan elke website op maat, dat wil zeggen voor verschillende doelgroepen, gebouwd worden.

Een paar voorbeelden:

- > een videowiki voor artistiek hergebruik, gebouwd door de Association for Art and Media Constant (activearchives.org/wiki/Main_Page).
- > een site voor resource sharing tussen leerkrachten, gebouwd door KlasCement, een portal voor en door leerkrachten (www.klascement.be/archipel).

Er was ook een demosite over Vlaamse toneelgeschiedenis, gebouwd door het VTi (Vlaams Theater Instituut). Daar-

De disseminatieworkflow en de archiveringsworkflow in het demonstratieplatform van Archipel

Bron: Raf Vandesande, Demonstratieplatform, Architecture and technical design, 2011, p. 8.

naast werden twee toegangen gebouwd die niet toegankelijk zijn voor het publiek: één voor het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en één voor leerobjecten voor het secundair onderwijs.

Preserveringsmetadata

Het demonstratieplatform is er niet alleen voor het raadplegen en verspreiden van audiovisueel materiaal. Men kan ook content aanbieden voor archivering. Hiertoe heeft het project OAI-PMH⁶ gevolgd. Er wordt dus echt gearchiveerd met het oog op bewaring en raadpleging op zeer lange termijn. Bijzondere aandacht verdient het gebruik van preserveringsmetadata. De bestaande PREMIS-standaard voor preserveringsmetadata is door Archipel en enkele buitenlandse partners ontwikkeld en geïmplementeerd als PREMIS OWL.⁷ Deze variant van PREMIS heeft preserveringsmetadata de wereld van de semantisch-webtechnologie binnengebracht. Preserveringsmetadata houden alle informatie bij omtrent het aanpassen van de content voor langetermijnbewaring, bijvoorbeeld over migratiebewegingen. De Library of Congress zorgt voor een blijvende ondersteuning van PREMIS OWL.⁸

Archipel introduceerde voor het demonstratieplatform de opensourcesoftware Mediamosa.⁹ Met Mediamosa konden instellingen die dat tot nu toe nog niet hadden gedaan, hun content online ontsluiten en zo via OAI-PMH ook toegankelijk maken op het demonstratieplatform. Momenteel bestuderen verschillende erfgoedorganisaties de mogelijkheid om samen een digitaal archief met Mediamosa op te zetten. Mediamosa wordt dan verder

uitgebouwd om buiten de verspreiding van de content ook de langdurige preservatie ervan te ondersteunen. Wie zelf een e-depot wil opzetten kan terecht op website van Archipel, waar gedetailleerde technische informatie staat over de werking van het demonstratieplatform.

Tot slot

Het Archipelproject bracht de verspreiding en bewaring van culturele digitale objecten op de voorgrond. Het project droeg bij tot een meer diepgaande kennis van onder andere digitaliseren en digitaal archiveren. De nieuwe kennis stroomde de sector binnen door publicaties, congressen, cursustrajecten, enzovoort. En met korte films sensibiliseerde Archipel zowel de sector, de beleidsmakers als het grote publiek voor de uitdagingen en mogelijkheden van een digitale cultuur. <

Noten

- 1] www.dewaalsekrook.be
- 2] www.archipelproject.be/content/deliverable-16-handboek-over-het-digitaliseren-en-archiveren-van-audiovisuele-objecten
- 3] dbpedia.org/About
- 4] www.w3.org/DesignIssues/LinkedData.html
- 5] www.openarchives.org/OAI/openarchivesprotocol.html
- 6] Open Archival Information System: hét theoretisch model voor een digitaal langetermijnarchief. Dit model werd ontwikkeld door de NASA en andere ruimtevaartorganisaties. public.ccsds.org/publications/archive/650x0b1.PDF
- 7] www.archipelproject.be/content/premis-owl-en-premis-21-0
- 8] www.loc.gov/standards/premis
- 9] www.mediamosa.org

Verder lezen

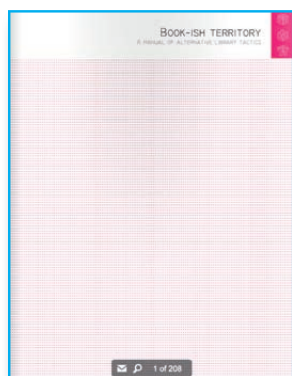
- > Het projectteam ondernam de voorbije twee jaar allerhande initiatieven om aan de nieuwe kennis en hulpmiddelen een bredere bekendheid te geven. Het meest in het oog springende initiatief betrof een reeks grappige korte films over de verschillende onderzoeksdomeinen van Archipel: www.youtube.com/user/faronetvideo.
- > Rapporten met meer gedetailleerde informatie over de onderzoeksresultaten van Archipel: www.archipelproject.be/documenten. Ook zijn hier de presentaties van het Archipeleindevenement en andere publieksevenementen te vinden.

Handboek voor alternatieve bibliotheektactieken

Bibliotheken in supermarkten of tankstations – eigenlijk is er niets nieuws onder de zon, zo blijkt uit 'Book-ish Territory' van architect Nikki O'Loughlin.

Door: Edwin Mijnsbergen

Book-ish Territory: A Manual of Alternative Library Tactics |
Nikki O'Loughlin | 2011 | 208 p. | Gratis te lezen op issuu.com/bookishterritory/docs/bookish | Waardering: ●●●○○

Book-ish Territory: A Manual of Alternative Library Tactics werd vorig jaar door Nikki O'Loughlin gepubliceerd op Issuu.com en ook alleen daar. De publicatie is dus niet nieuw, kan niet worden gedownload en kan, door de beperkingen van Issuu, ook niet worden gelezen op een iPad. Desondanks is het mooi vormgegeven handboek de moeite van een attendering waard omdat de auteur, een architect, bibliotheken bekijkt vanuit een verrassende invalshoek: als publieke ruimtes die overal kunnen bestaan, ook, of vooral, zonder de beperkingen van het eigen gebouw.

Opmerkelijke distributiemodellen

Anno 2012 kijken veel bibliotheekprofessionals naar de innovatieve aspecten van de Bibliotheek op het station in Haarlem en de Airport Library op Schiphol en ontstonden er onlangs nog pittige discussies over de mogelijkheid van het huisvesten

van bibliotheken in supermarkten, tankstations of fastfoodrestaurants. O'Loughlin laat in zijn publicatie zien dat er niets nieuws onder de zon is. Aan het begin van de twintigste eeuw experimenteerden veel Amerikaanse bibliotheken met opmerkelijke distributiemodellen voor de collecties. Men bood boeken niet alleen aan in winkels en restaurants; ook in rondvaartbootjes, ziekenhuizen, brandweerkazernes en fabrieken waren minivestingen te vinden. Veel van die vestigingen zouden zich pas in de tweede helft van de twintigste eeuw ontwikkelen tot de bibliotheken zoals we die nu kennen.

Guerillamarketing

Het voert te ver om deze publicatie tot een volwaardige handleiding voor 'guerillatactieken' op het gebied van bibliotheekwerk te bestempelen. Daar heeft dit werkje te weinig diepgang voor. O'Loughlin geeft slechts een aanzet tot anders denken over de distributie van kennis en informatie in de publieke ruimte, aan de hand van voorbeelden uit de bibliotheekgeschiedenis, bookcrossing en de guerillamarketing. Doordat de teksten rijk geïllustreerd zijn met schetsen en historisch beeldmateriaal, is het echter wel een gemakkelijk en behapbaar werkje geworden. Iedereen met interesse voor de geschiedenis en de toekomst van bibliotheekwerk, kan er met een gerust hart een paar uurtjes voor uittrekken. <

LEES VERDER OP:

INFORMATIE PROFESSIONAL.NL

website voor informatiewerkers

IP FLASH

onze gratis digitale nieuwsbrief

NIEUWS

blijf op de hoogte

AGENDA

alle congressen en cursussen

BANEN

dé vacatures voor professionals

LEVERANCIERSGIDS

van beveiliging tot zelfservice

FILMPJES

elke week een vakvideo

REDACTIEBLOG

achtergronden bij het nieuws

BIJDAGEN

verdiepende artikelen en verslagen

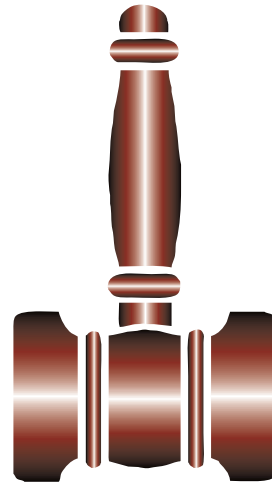
REAGEER

praat mee of plaats zelf een opinie of artikel

Collectief rechtenbeheer en de (on)macht van CBO's

Door: Mark Jansen

Veel informatieprofessionals zullen wel eens te maken hebben (gehad) met een collectieve beheersorganisatie (CBO), zoals BUMA, Stichting Leenrecht of Stichting Pro. Wat zijn de bevoegdheden van deze organisaties en waar liggen hun grenzen?

Op grond van de Auteurswet en de Wet op de Naburige Rechten (WNR) is het, behoudens uitzonderingen, exclusief aan de rechthebbende om te beslissen over (her)gebruik van auteurs-/nabuurrechtelijk beschermd materiaal. In de praktijk is het, zowel voor de rechthebbenden als de gebruikers, ondoenlijk om hierover op individuele basis afspraken te maken. Vandaar dat dergelijke afspraken veelal in collectief verband worden gemaakt, waarbij de rechthebbenden zich laten vertegenwoordigen door CBO's. Naast de CBO's die de rechthebbende vertegenwoordigen, zijn er ook CBO's die ten behoeve van de rechthebbenden een specifieke wettelijke taak uitvoeren (zoals het incasseren van de reprovergoeding in het kader van de repro-uitzondering).

Een CBO heeft vaak de rechtsvorm van de vereniging of de stichting. Net als andere verenigingen en stichtingen betekent dit dat de statuten hun interne organisatie bepalen en dat zij extern net zoveel (of weinig) bevoegdheden hebben als iedere andere vereniging of stichting. Juridisch verschilt een bezoek van een bestuurslid van een CBO in principe niet van dat van een bestuurslid van de lokale voetbal-

vereniging. Beide personen kunt u eenvoudig weer de deur wijzen. Wanneer echter een deurwaarder bij u langskomt om, op basis van rechterlijk verlof, bijvoorbeeld bewijsbeslag te leggen, dan zult u de deurwaarder toegang moeten verlenen. Het is uiteraard denkbaar dat een CBO de opdrachtgever is van die deurwaarder.

Mogelijk bent u op grond van specifieke afspraken met een CBO verplicht om medewerking te verlenen aan bijvoorbeeld onderzoek door de CBO. Dergelijke afspraken zijn in beginsel bindend en kunnen worden afgedwongen. Sommige CBO's hebben standaard in hun overeenkomsten een dergelijke clausule staan. Mits een dergelijke medewerkingsverplichting redelijk is vormgegeven, is hier ook best wat voor te zeggen. Voor deugdelijk collectief beheer zal de CBO immers moeten kunnen controleren of de gegevens waarop het collectief beheer is gebaseerd juist zijn.

Een dergelijke medewerkingsverplichting kan te ruim of te vaag zijn geformuleerd. Wat kunt u tegen dergelijke clausules doen, wanneer normaal overleg hierover niet tot verbetering leidt?

Er zijn verschillende opties denkbaar. Zo kunt u zich met klachten over de vijf organisaties met een wettelijk monopolie (Buma, de Stichting Reprorecht, Stichting De Thuis kopie, Sena en de Stichting Leenrecht) wenden tot het College van Toezicht Auteursrechten (CvTA, www.cvta.nl). Dat College moet vol-

gens de wet er namelijk onder meer op toezien of de CBO 'voldoende rekening houdt met de belangen van de betalingsplichtigen'. Overigens is op dit moment een wetsvoorstel aanhangig ter versterking van het toezicht op collectieve beheersorganisaties, op grond waarvan meer organisaties* onder het (preventief) toezicht komen te vallen en de CBO's meer transparantie moeten betrachten (kamerstuknummer 31766).

Ook zou u zich, ook voor de CBO's waarop de CvTA (nog) geen toezicht houdt, kunnen wenden tot de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa), op basis van de stelling dat er sprake is van misbruik van een economische machtspositie. De CBO is immers feitelijk monopolist en zou te ver kunnen gaan in het eenzijdig dicteren van de door haar gehanteerde contractvoorwaarden. Zowel een besluit van het CvTA als een besluit van de NMa over het al dan niet handhavend optreden kunt u (uiteindelijk) ter toetsing aan de rechter voorleggen.

Een derde mogelijke route is het uitlokken van een geschil met een CBO, bijvoorbeeld door een bepaalde vergoeding niet te betalen. Maakt de CBO vervolgens de gang naar de rechter, dan geeft u dit de gelegenheid om het punt van discussie met de CBO aan de rechter voor te leggen. Let wel: niet ieder geschil is geschikt voor deze laatste route. Zo is de vraag of het handig is om voor de rechter een discussie over de hoogte van tarieven te

voeren (wat is immers redelijk?). Bovendien bestaat het risico dat u bij verlies veroordeeld wordt in de volledige (!) proceskosten van de CBO. Er dient dus niet lichtvaardig over deze laatste route te worden gedacht.

* Wanneer het huidige wetsvoorstel ongewijzigd door de Eerste Kamer wordt aangenomen, zal het toezicht ook gaan gelden voor de volgende organisaties: AGICOA Netherlands, Stichting Gesloten Netwerken (SGN), Stichting Groepstelevisie (STG), Stichting International Publishers Rights Organisation (IPRO), Stichting International Rights Collecting and Distribution Agency (IRDA), Stichting Literaire Rechten Auteurs (LIRA), Stichting Naburige Rechtenorganisatie voor Musici en Acteurs (NORMA), Stichting Pictoright, Stichting Platform Multimediaproducenten (PM), Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Stichting tot Exploitatie van Kabeltelevisierechten op Audiovisueel Materiaal (SEKAM), Stichting SEKAM Video, Stichting Stemra, Stichting Thuis kopieervergoeding Audio Producenten (STAP), Stichting Verdeling Videoproducenten (SVVP), Stichting Videma en Vereniging tot Exploitatie van Vertoningsrechten op Audiovisueel Materiaal (VEVAM). <

Mark Jansen is advocaat IT-recht en Intellectuele Eigendom bij Dirkzwager advocaten & notarissen.

Door: Raymond Snijders

De Geweldige Vliegende Boeken van meneer Morris Lessmore

Producent: Moonbot Studios

Platform: iOS (iPad)

Prijs: € 3,99

Waardering: ●●●●●

Interactieve kinderboeken- of prentenboeken-apps zijn bij uitstek geschikt voor een tablet. De iPad kent bijvoorbeeld heel fraaie apps waarbij verhalen en animatie tot nieuwe combinaties versmelten. Een van de allerbeste en mooiste

apps is gebaseerd op de Oscar winnende, korte animatie *The Fantastic Flying Books of Mr. Morris Lessmore* van Moonbot Studio's, die ook betrokken waren bij twee Pixar-films.

In *De Geweldige Vliegende Boeken van meneer Morris Lessmore* doorloop je ongeveer hetzelfde verhaal als in de animatie, maar nu kun je op elke bladzijde ook actief meedoen. Help mee de wind te blazen of speel een liedje op de piano. Al (voor)lezend en spelenderwijs krijg je een prachtig verhaal voorgeschoteld dat voor zowel kinderen als volwassenen de moeite waard is.

Dat de animatie een Oscar heeft gewonnen, zegt voldoende over de kwaliteit van de app. Het is niet voor niets dat je het filmpje ook in de app zelf kunt bekijken. Vergeet daarna niet om zelf door de app heen te gaan, want het is een juweeltje. Het legt de lat hoog voor alle andere toekomstige interactieve boekenapps.

+++++++ Morris Lessmore +++++++

Door: Alice Doek

NYPL Biblion

Producent: Potion

Platform: iOS (iPad)

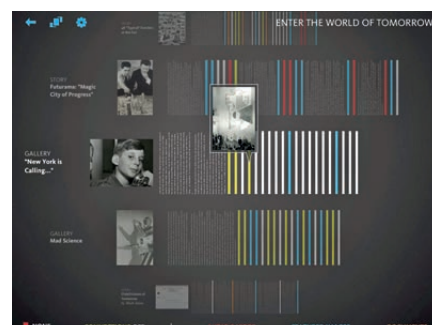
Prijs: gratis

Waardering: ●●●●○

De New York Public Library heeft een app uitgebracht waarin ze haar grote en gevarieerde collectie op het gebied van de Wereldtentoonstelling 1939-1940 interactief presenteert. Het gaat om circa 700 foto's, documenten, film- en geluidsopnames over 'The Fair' die 45 miljoen bezoekers trok met het thema 'The World of Tomorrow'. Op het expoterrein Flushing Meadows herinnert nog maar weinig aan de tentoonstelling, maar

de Bibliotheek brengt die weer tot leven in deze prachtige app. Schetsen van het tentoonstellingsterrein en de paviljoens van General Motors en AT&T, foto's van het Cubaanse dorp, werk van Salvador Dali, correspondentie over deelname van Duitsland, het bezoek van Babe Ruth, de eerste tv-speech van Franklin Roosevelt, 'Jungle Land', alles uitstekend toegelicht en gelaardeerd met goed leesbare essays.

Er zijn allerlei navigatiepaden mogelijk door de enorme hoeveelheid materiaal, helaas niet allemaal even intuïtief waardoor je soms verdwaalt. Maar saai wordt het nooit, deze blik op de toekomst vanuit het verleden. Het ontbreken van een zoekfunctie vind ik wel een echte tekortkoming.

+++++++ NYPL Biblion +++++++

Door: Dymphie van der Heyden

Evernote

Producent: Evernote

Platform: o.a. iOS (iPad), Android (beide bekeken), BlackBerry

Prijs: gratis

Waardering: ●●●●●

Evernote is een programma dat bij alle lezers van InformatieProfessional bekend hoort te zijn. Hiermee kun je in de cloud getypte en handgeschreven aantekeningen, foto's, pdf's, geluidsfragmenten en webpagina's opslaan en doorzoekbaar maken. Je kunt zelf notitieboeken en labels aanmaken, automatisch volgt een tijd-/datumstempel en desgewenst een 'geotag'.

In 2011 heeft Evernote een doorstart gemaakt en is sterk gegroeid naar ruim 20 miljoen gebruikers. En de ontwikkeling gaat verder: kortgeleden is

Sketch overgenomen, om tekeningen en bewerkte screendumps meteen in Evernote op te slaan.

Je hebt vrijwel overal toegang tot je account: zowel qua hardware (desktop, mobiel, scanner, camera, lifescraper pen) als software: via een persoonlijk e-mailadres kun je een mail, en met @myEN een tweet meteen in een notitieboek doorplaatsen.

Office-bestanden kunnen gelezen worden. Als je een app hebt voor het bewerken, kan die direct worden geopend. Een vaste computer voor een download is aan te raden.

Hoewel de iPad- en Android-versie er allebei anders uitzien, ontlopen ze elkaar in functionaliteit nauwelijks. Evernote is snel en synchroniseert automatisch.

Met een gratis account is al veel mogelijk; een premium-account (40 euro per jaar) geeft snellere toegang, efficiënter delen en offline gebruik van notitieboeken op de tablet.

+++++++ Evernote +++++++

Luisteren naar je gebruikers

De nieuwe website van de Openbare Bibliotheek Deventer bleek minder geschikt te zijn voor bezitters van een smartphone. Gebruikersonderzoek door studenten van de IDM Deventer leidde naar een andere oplossing dan de bibliotheek eerst voor ogen had.

Door: AnoeK van Kol

Hoe kunnen applicaties ervoor zorgen dat functies van onze website toegankelijker worden voor gebruikers met een smartphone? Deze vraag stelde de Openbare Bibliotheek Deventer aan mij en medestudenten van de opleiding Informatiedienstverlening en -management. De opdrachtgever wilde graag dat wij een zo gebruiksvriendelijk mogelijke applicatie zouden ontwikkelen voor het zoeken in de catalogus en het verlengen van geleende materialen. Dit project vond plaats in het tweede jaar van onze opleiding.

Aan de slag

De openbare bibliotheek van Deventer heeft al enige tijd een nieuwe website in de landelijke huisstijl. Deze website blijkt minder geschikt voor mobiele toestellen, hij laadt langzaam en wordt niet optimaal weergegeven. De bibliotheek wilde daarom dat de twee belangrijkste functies van de site – het zoeken in de catalogus en het verlengen van geleende materialen – ook toegankelijk zouden worden vanuit één of twee applicaties. De applicaties zouden het voor de klanten gemakkelijker moeten maken om te zoeken en verlengen vanaf hun smartphone.

In teams gingen we aan de slag met het project. Naast literatuuronderzoek naar applicaties van andere bibliotheken werd er ook gebruikersonderzoek uitgevoerd, waarbij we potentiële gebruikers interview-

Hoofdpagina

Zoeken

Concepten van de mobiele website voor bibliotheek Deventer

den. Ook mijn team, bestaande uit Erik Jansen, Richard Hoekstra, Miranda Bijsterbosch en ondergetekende, ging op pad.

Gebruikersonderzoek

Ten behoeve van ons gebruikersonderzoek hadden we alvast de applicaties schetsmatig uitgewerkt. Enkele willekeurige bezoekers en medewerkers van de bibliotheek waren bereid om één of twee keer individueel met ons om de tafel te zitten en naar de schetsen te kijken. We vroegen hen wat ze ervan vonden, wat ze graag anders zouden willen zien en of er nog iets aan ontbrak.

De meesten vonden de applicaties wel leuk, maar over de vraag of ze ze ook zelf zouden gaan gebruiken, moesten ze lang nadenken. Veel mensen gaven aan dat ze niet uit

zichzelf naar een applicatie van de bibliotheek zouden zoeken. Ze zouden eerst de website van de bibliotheek bezoeken, en daar met hun smartphone moeilijk op kunnen komen.

Men moet dus op de applicaties gewezen worden. De bibliotheek zou op de eigen website kunnen adverteren voor de applicaties, maar dat zou niet veel opleveren. Smartphonegebruikers zouden de advertenties niet zo snel zien, omdat de site niet optimaal laadt.

Mobiele website

Als we echt goed naar de gebruikers wilden luisteren, moesten we een mobiele website ontwikkelen in plaats van een applicatie. Met deze conclusie gingen we naar onze opdrachtgever. De opdrachtgever was zeer verrast door de uitkomst, maar

gaf groen licht om door te gaan en deze gebruikerswens verder te onderzoeken.

Uit het vervolgonderzoek kwam naar voren dat de gebruikers inderdaad graag een versie van de huidige website willen die ze op hun smartphone gemakkelijk kunnen raadplegen. We gingen aan de slag met het ontwerpen van een mobiele website en hebben uiteindelijk een conceptueel model met prototype opgeleverd.

De mobiele website is een minder uitgebreide versie van de huidige website. Alleen de voor gebruikers belangrijkste functies worden erop weergegeven, waardoor de mobiele variant op een smartphone snel laadt. Wanneer een gebruiker de website van de bibliotheek vanaf zijn of haar smartphone wil openen, wordt eerst gevraagd of de desktop- of mobiele versie getoond moet worden. De keus is dan aan de gebruikers.

Binnenkort live

Alle projectteams hebben een presentatie gegeven waarin de producten gepresenteerd werden aan de docenten en de opdrachtgever. De opdrachtgever was zo enthousiast over het ontwerp van ons team, dat het binnenkort gerealiseerd gaat worden.

Volgens mij is dit project een voorbeeld van waar gebruikersonderzoek toe kan leiden. Namelijk een heel ander eindproduct dan dat we eerst voor ogen hadden, maar wel volledig naar de wensen van de gebruikers.

AnoeK van Kol is derdejaarsstudent aan de IDM-opleiding Deventer.

Verder lezen

- > www.markdeckers.net/2011/04/carroussel-in-het-innovatielab.html
- > www.innovatielab.org/index.php/opdrachten/9-afgerond/14-de-bieb-op-je-mobiel

Foto: Optische Technieken KB

Sierpapier uit de collectie van de Koninklijke Bibliotheek

Archief m.v. J. Manasse-Cohen, Arnhem

Jenny Cohen (Bergh, 24 april 1927 – Sobibor, 11 juni 1943),
Geertruida (Truusje) Cohen (Bergh, 7 augustus 1928 – Sobibor, 9 juli 1943),
Isaak Julius (Ies) Cohen (Bergh, 15 juni 1930 – Sobibor, 9 juli 1943)

events, etc.

7 mei • EFFECTIEF PROMOTEN EN PRESENTEREN VAN DE DIENSTEN VAN UW BIBLIOTHEEK OF INFORMATIECENTRUM • Start zesdaagse cursus • Voorburg • Gopleidingen.nl

15 mei • PICNIC INNOVATION MASH UP • Amsterdam
• www.picnicnetwork.org

5 juni • IN GOEDE HANDEN: PERSOONSgegevens EN DE ARCHIEFDIENST • Cursus
• Locatie wordt nog bekendgemaakt
• www.archiefschool.nl

14 juni • SEMINAR MEDIASERVICE
• Culemborg • www.ingressus.nl

21 juni • KBENP ZOMEREVENT 2012 • Scheveningen • www.KBenP.nl

26-28 juni • 17th INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLICATION OF NATURAL LANGUAGE PROCESSING TO INFORMATION SYSTEMS (NLDB 2012)
• Groningen • www.nldb.org

27-30 juni • MOBILIZING THE KNOWLEDGE ECONOMY FOR EUROPE
• 41st Annual Conference LIBER • Tartu (Estland) • www.utlib.ee/liber2012

Meer events op
www.informatieprofessional.nl

Library Leadership

Voorafgaand aan de vijftiende editie van de Ticer International Summer School on Digital Libraries vindt in Tilburg een driedaagse cursus plaats voor bibliotheekdirecteuren wereldwijd: 'Library Leadership in the 21st Century'. De cursus, die van 19 tot 21 augustus in Tilburg plaatsvindt, biedt bibliotheekdirecteuren de kans in een kleine groep te werken aan hun leiderschapskwaliteiten. Na afloop van de cursus zijn ze tevens op de hoogte van de belangrijkste strategische ontwikkelingen op hun vakgebied.

www.ticer.nl

Cycling for libraries

Na het succes van de eerste editie van *Cycling for libraries - unconference*, in 2011, kon een tweede niet uitblijven. En dus stappen zo'n 100 informatiespecialisten vanaf 28 juli weer op de fiets. Een 600 kilometer lange tocht voert hen van Vilnius (Litouwen) naar Tallinn (Estland). Genieten van het landschap, en ondertussen netwerken en (praktijk)ervaringen uitwisselen over het vak. Op 7 augustus komt men aan in Tallinn. Wie wil, kan vervolgens per boot de oversteek maken naar Helsinki, waar op die dag de IFLA-preferenties beginnen.

www.cyclingforlibraries.org

exposities

Sierpapier

Tot 16 mei

De Koninklijke Bibliotheek is een van de weinige bibliotheken ter wereld die een collectie sierpapier bezit. Veel mensen komen de sierpapieren bekijken; boek- en papierhistorici bestuderen de collectie. En dan te bedenken dat deze papieren zijn gemaakt om te verknippen, vouwen, boeken in te binden en dozen mee te beplakken. In een kleine expositie toont de KB enkele (gereproduceerde) voorbeelden uit haar collectie. Foto's onderstrepen de 'touch and feel'-waarde van het papier.

www.kb.nl

Verboden boeken

Tot 29 oktober

Om het 350-jarig bestaan van de Stadsbibliotheek Maastricht te vieren, presenteert Centre Céramique de tentoonstelling *Verboden boeken*. In een tijd waarin bibliotheken onder druk staan, willen de initiatiefnemers verhalen vertellen over censuur, onderdrukking en verboden boeken. Boeken die – achteraf – belangrijk zijn geweest voor de ontwikkeling van mens en wetenschap. In de expositie zijn voorbeelden van dergelijke uitgaven uit de eeuwenoude collectie van de Stadsbibliotheek te zien.

www.centreceramique.nl

In Memoriam

Tot 21 mei

In het boek *In Memoriam, de gedeporteerde en vermoorde Joodse, Roma en Sinti kinderen, 1942-1945* heeft Guus Luijters de personalia van bijna 18.000 in de Tweede Wereldoorlog vermoorde Joodse, Roma en Sinti kinderen bijeengebracht. Van slechts 3.000 kinderen is ook een foto gevonden. Het Stadsarchief Amsterdam maakte naar aanleiding van Luijters boek een tentoonstelling. Centraal staan de portretten van de jonge slachtoffers.

Dat het onderwerp nog steeds leeft, blijkt uit de grote aantallen bezoekers die sinds begin februari op de expositie zijn afgekomen. 'Binnen twee maanden al meer dan 15.000 mensen,' zegt Stefanie van Odenhoven, werkzaam op de afdeling Presentatie. 'Dat zijn voor ons grote aantallen.'

Sinds de opening heeft het Stadsarchief zo'n 250 foto's van kinderen gekregen. Meestal komen mensen het beeldmateriaal persoonlijk afleveren. Van Oldenhoven: 'Op deze manier hebben al weer honderden kinderen een gezicht gekregen. Van enkele kinderen zijn echter geen foto's meer overgebleven. In plaats daarvan krijgen we als herinnering poeziealbums en wat speelgoed.'

stadsarchief.amsterdam.nl

PROFESSIONAL IN HET NIEUWS

Jelte Timmer (1986) is junior onderzoeker bij het Rathenau Instituut. Hij publiceerde onlangs samen met Christian van 't Hof en Rinie van Est het onderzoek *Voorgeprogrammeerd: hoe internet ons leven leidt*. In de studie beschrijven de auteurs hoe het informatieaanbod op internet wordt gefilterd en gestuurd aan de hand van persoonlijke profielen van gebruikers.

Weten internetgebruikers wel dat ze gefilterde informatie krijgen?

Er zijn geen cijfers over, maar uit gesprekken die we met internetgebruikers hebben gehad, blijkt dat veel mensen zich hier niet van bewust zijn. En ook voor de mensen die van de filtering hebben gehoord, is het compleet onduidelijk hoe de informatie die ze te zien krijgen wordt aangepast. Je kan dan makkelijk verkeerde conclusies trekken. Voor ons boek *Voorgeprogrammeerd* spraken we bijvoorbeeld iemand die voor zijn promotie-onderzoek veel gebruik maakte van Google. Zijn universiteit dook door zijn persoonlijke profiel hoog op in de zoekresultaten, waardoor hij het idee had dat zijn werk toonaangevend was in het vakgebied.

Waarom is het erg als Google en andere zoekmachines rekening houden met voorkeuren en eerder bezochte sites?

Het is niet per definitie erg. Google ontwikkelt deze manier van zoeken om je sneller bij de informatie te brengen die je zoekt; daar is niks mis mee. Maar inzicht en keuzevrijheid zijn belangrijk. Als de software keuzes voor jou maakt en informatie voor je selecteert zonder dat jij daar controle over hebt, dan wordt het problematisch. Dan bepaalt een algoritme jouw kijk op de wereld.

Hoe heeft de ontwikkeling van een open naar een gefilterd internet zich voltrokken?

Elke twee jaar verdubbelt de hoeveelheid data die we creëren met onze computers. In 2011 werd er genoeg data gegenereerd om 57,7 miljard iPads van 32 gigabyte mee te vullen. Daarmee kun je een muur van 6 meter optrekken rondom Zuid-Amerika. Om niet in al die data om te komen, hebben we algoritmen ontwikkeld die alvast een deel van de informatiebrij die niet relevant voor ons is, weg kunnen filteren. Maar het maken van zo'n selectie is moeilijk. Je bent als mens met verschillende interesses vaak naar verschillende dingen op zoek, dan kan een automatisch informatiefilter je ook juist in de weg staan.

Is het mogelijk de personalisering te keren?

Personalisering hoeven we niet te keren, we moeten het alleen kunnen controleren. Je wilt weten op welke manier een computer informatie voor jou selecteert. En vervolgens wil je zelf de beslissing kunnen maken of je dat handig vindt, of dat je het even uit wilt zetten. Die keuzevrijheid is waar we ons met *Voorgeprogrammeerd* ook op richten.

Wat doe jij om zo breed mogelijk geïnformeerd te blijven?

Een eerste stap is je bewust zijn van je eigen filters, dat doe je eigenlijk ook offline. Ik krijg door mijn sociale cirkel een heel andere kijk op de wereld dan iemand anders. Maar op het web kan je hier ook mee spelen. Door gebruik te maken van verschillende identiteiten bijvoorbeeld, of door goed gebruik te maken van de instellingen die je geboden krijgt. Google biedt tegenwoordig de mogelijkheid om te bekijken in welke categorieën je voor gepersonaliseerde advertenties bent ingedeeld, en dit naar wens te veranderen. Dat geeft de gebruiker inzicht en leert Google wanneer ze eraan zitten.

Welke studie heb je gedaan?

Sociale psychologie, Kunstbeleid en -management en tot slot Nieuwe media digitale cultuur aan de Universiteit Utrecht.

Je allereerste baan?

Medeoprichter van de culturele instelling voor

Nieuwe Media Cultuur in Utrecht, SETUP.

Welke vakbladen zijn het belangrijkste voor je?

Ik lees veel verschillende bronnen over het web. Online journals zoals *FirstMonday*, maar ook papieren bladen zoals *WIRED*, waarin veel nieuwe technologische ontwikkelingen langskomen.

Wat is je favoriete site of weblog?

Slashdot en MIT's Technology Review.

En je favoriete literaire werk?

Breakfast of Champions van Kurt Vonnegut.

Welk ebook las je het laatst?

Ik ben nog niet overgestapt op de ereader. Wel eens wat flarden op de iPad van iemand anders gelezen, maar nog geen hele boeken.

Heeft het papieren boek nog toekomst?

De twee sluiten elkaar niet uit. Elk medium heeft zijn specifieke kenmerken waardoor ze naast elkaar kunnen blijven bestaan. Ik lees, schets en klad graag op papier, maar zoek, combineer en redigeer liever digitaal.

De beste elektronische uitgave die je kent?

Een erg goede app in de context van informatie zoeken en vinden is de Wolfram Alpha app.

Je favoriete vrijetijdsbesteding?

Muziek maken, zowel digitaal als analoog.

Wat zou je willen zijn als je geen onderzoeker was?

Ik denk een concreet beroep. Productontwerper of creatieve softwareontwikkelaar.

EEN ANDER VAK

Online kunsthandelaar

In de nieuwe rubriek 'Een ander vak' belichten we informatieprofessionals die naast hun beroep ook nog een ander vak uitoefenen. Als eerste **Annemieke Jurgens**, eigenaar van **Kunstwinkeltje.nl**. Hier biedt ze niet alleen kunstwerken uit eigen collectie aan, maar sinds kort ook van derden.

Foto: Bert Trik

Annemieke Jurgens
voor een schilderij
van Frans Schuurisma,
getiteld 'Het groene
geluk' (1999)

Vakgenoten kennen Annemieke Jurgens als adviseur informatiemanagement bij InfoManagement. Wie wel eens een van haar bijeenkomsten heeft bezocht, werd daarbij getraakteerd op een portie kunst, muziek en poëzie. 'Het geeft verdieping aan de bijeenkomsten; kunst en literatuur nodigen uit tot reflectie en nadenken. En dat prikkelt weer de fantasie en zet aan tot creativiteit,' aldus Jurgens, wiens leven niet compleet zou zijn zonder beeldende kunst, muziek, literatuur en poëzie. 'Als informatieprofessional ben je altijd nieuwsgierig of er meer is, welke structuren er te ontdekken zijn. Een kunstenaar is dat ook.' Haar favoriete stroming in de schil-

derkunst is het expressionisme, speciaal het figuratief expressionisme. 'De kunstenaar schildert de werkelijkheid zoals die zich aan hem voordoet en door hem geïnterpreteerd wordt. De kleuren zijn dikwijls helder en fel,' doceert Jurgens. Gevraagd naar haar lievelingskunstenaar, antwoordt ze: 'De Belgische beeldhouwer Dirk Wauters is al jaren mijn favoriet. Hij maakt indrukwekkende grote sarcophagen in cortenstaal. Ik heb zelf een werk van hem dat bij mijn vader in de tuin hangt omdat ik er zelf geen plaats meer voor heb. Wauters legt elke dag van zijn leven in egodocumenten vast. Heel interessant voor een informatieprofessional!'

Behalve kunstliefhebber is Jurgens ook verzamelaar - 'in het klein', zegt ze erbij - van Nederlandse heden-daagse beeldende kunst (vanaf 1950 tot heden). Een verhuizing naar Amsterdam maakte duidelijk hoe de verzameling inmiddels was uitgedijd. 'Ik had meer werken dan we konden ophangen of neerzetten in ons nieuwe appartement.' Met de start van Kunstwinkeltje.nl eind 2011 sloeg ze twee vliegen in een klap. Voor het runnen van een kunsthandel of galerie had ze noch tijd, noch genoeg ruimte, noch een startkapitaal. Dus is ze als kunstliefhebber en kunstverzamelaar een webshop begonnen. Daarmee schepte ze letterlijk ruimte in huis

én de mogelijkheid om ander werk aan te schaffen.

Sinds kort bemiddelt Kunstwinkeltje.nl ook in de aankoop en verkoop van schilderijen, grafische werk en beelden. Voor de bemiddeling wordt een percentage van de verkoopprijs in rekening gebracht. Bovendien stelt Kunstwinkeltje.nl mensen in staat kunstwerken - kosteloos - met elkaar te ruilen. De webshop richt zich op zowel particulieren als kunstenaars.

En dan komt toch weer Jurgens' andere beroep om de hoek kijken. 'Als extra diensten bieden we aan om zoekopdrachten te doen en om inventarissen en catalogi samen te stellen. Ook maken we beschrijvingen van werken.'

Kunstwinkeltje.nl moet nog goed van de grond komen, benadrukt Jurgens. 'Ik heb recent zeven werken van particulieren mogen toevoegen. Maar de webshop wordt pas echt interessant als er veel aanbod is in verschillende prijsklassen. Ik moet er ook meer tijd in gaan stoppen.' Zelf gaat ze ervan uit dat steeds vaker internet een eerste stap wordt bij de aankoop van beeldende kunst. Als nieuwkomer moet ze nog een plekje weten te veroveren in de kunstwereld, maar ze verwacht dat Kunstwinkeltje.nl binnen vijf jaar renderend zal zijn. Jurgens: 'Het is geen hobby, maar een onderneming.' <

CARRIÈRE

>> **Daan Boom** werkte vier jaar voor de Duitse ontwikkelingsorganisatie Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) in Nepal, waar hij als verantwoordelijk kennismanager gestationeerd was bij International Centre for Integrated Mountain Development (ICIMOD). Per 1 april is hij als kennismanager in dienst getreden van de Afrikaanse Development Bank (ADB) in Tunesië. Boom houdt zich bezig met het inrichten van de kennis- en communicatie-

infrastructuur van de Afrikaanse Water Faciliteit. Ook gaat hij bij ADB een opleiding voor sector-kennismangers verzorgen.

>> **Kirsten van Hulsen** is per 1 mei gestart als programma-manager Digitalisering bij NCB Naturalis. In die functie is zij verantwoordelijk voor het multipro-

jectenportfolio FES Collectie Digitalisering (FCD) waarbinnen de collecties van NCB Naturalis worden gedigitaliseerd. Eerder was zij als projectleider bij de Koninklijke Bibliotheek betrokken bij Google Books en Early European Books.

>> **Richard Santos Lalleman** is begin maart gestart als Know-

ledge Manager op het kantoor van Ernst & Young in Kopenhagen. Hij heeft als taak om lokale kennis van de afdelingen in de Scandinavische landen (Denemarken, Finland, Noorwegen, IJsland en Zweden) deel uit te laten maken van de globale organisatie. Hiervoor was Santos Lalleman zelfstandig consultant. <

Daan Boom

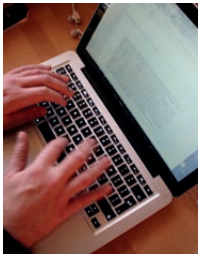

Kirsten van Hulsen

Richard Santos Lalleman

Door met
de volgende spreker

x Laten we onszelf niets wijsmaken. Congressen zijn er vooral
x voor de wandelgangen en de tête-à-têtes onder het genot van
x een borrel. Daar wordt wél informatie uitgewisseld. Lezingen zijn
x er alleen om met de reputaties van de sprekers mensen naar
x die wandelgangen en borrels te lokken. En daarna gaan we door
x met de volgende spreker. <

> **BOEKEN- EN**

ABONNEMENTENSERVICE

EBSCO Information Services

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

Ilge Subscription Management

Postbus 87592
1080 JN Amsterdam
Tel 020-6441842
Fax 020-6444412
info@ilge.nl
www.ilge.eu

ILGE is al meer dan 25 jaar de meest persoonlijke, betrouwbare partner in abonnementenbeheer. Zowel openbare bibliotheken als medische en bedrijfsbibliotheken genieten van onze deskundige dienstverlening en scherpst mogelijke prijzen.

Van Dijk Zakelijk

Postbus 486
3990 GG Houten
Tel 088-2345900
Fax 030-6386958
klantenservice@vandijkzakelijk.nl
www.vandijkzakelijk.nl

Leverancier van vakinformatie. Laat het beheer over uw abonnementenpakket en boekbestellingen aan Van Dijk Zakelijk over, en creëer voor uzelf overzicht en kostenbesparing.

> **CONSULTANCY**

> ADVIESBUREAUS

Infomare

Postbus 333
4530 AH Terneuzen
Tel 0115-608699
www.infomare.eu

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
Fax 010-2060261
www.ingressus.nl

Reekx

Damsterdiep 231
9713 ED Groningen
Tel 050-3124618
Fax 050-3120592
www.reekx.nl

> **ICT DIENSTVERLENING**

BeeSmart

Pieter Bruegelstraat 14
7731 SK Ommen
Tel 088-2337627
Fax 088-2337650
info@beesmart.nl
www.beesmart.nl

BeeSmart is een innovatief ICT-bedrijf met unieke oplossingen voor o.a. cashless dienstverlening, outsourcing, compleet beheerde diensten op het gebied van gaming en wifi, maar ook oplossingen voor printing en telefonie.

> **INFORMATIEPROVIDERS**

> HOSTS

EBSCO Information Services

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

> **OPLEIDINGEN**

> **CURSUSSEN**

> **BIJSCHOLING**

Erasmus Academie

Postbus 1738
3000 DR Rotterdam
Tel 010-4081839
info@erasmusacademie.nl
www.erasmusacademie.nl

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260, Fax 010-2060261
www.ingressus.nl

GO opleidingen

Postbus 164
2270 AD Voorburg
Tel 070-3512380
Fax 070-3549789
www.GOopleidingen.nl

HvA / Archiefschool

Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
Tel 020-5954788
www.archiefschool.nl

> **PERSONEEL**

> **WERVING & SELECTIE**

> **DETACHERING**

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
Fax 010-2060261
www.ingressus.nl

Randstad/ProBiblio

Opaallaan 1180
2132 LN Hoofddorp
Tel 023-5546275
www.probiblio.nl/randstad

Reekx

Damsterdiep 231
9713 ED Groningen
Tel 050-312 46 18
Fax 050-312 05 92
www.reekx.nl

> **SOFTWARE**

Adlib

postbus 1436
3600 BK Maarssen
Tel 0346-586800
Fax 0346-561655
www.adlibsoft.com

Infor Library and Information Solutions

Pettelaarpark 103
5216 PR 's-Hertogenbosch
Tel 073-6205222
Fax 073-6205298
www.vubis-smart.com

Librix

Postbus 102
7140 AC Groenlo
Tel 0544-471111
Fax 0544-465814
www.nedaplibrix.com

> **UITGEVERS**

ProQuest

The Quorum, Barnwell Road
Cambridge CB5 8SW
United Kingdom
Tel +44-(0)-1223215512
Fax +44-(0)-1223215513
www.proquest.com

Ook een vermelding van uw bedrijf? Bel Jocelyne Koenders bij Acquire Media op 038-4606384 of mail jkoenders@acquiremedia.nl.

Noteer alvast
in uw agenda:

NVB Jubileumcongres

15 november

Beatrixtheater in Utrecht

www.nvb100.nl